

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

On üçüncü İnikat

10 . XII . 1958 Çarşamba

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	114	teklifinin ruznameye alınmasına dair tak-	
2. — Havale edilen evrak	114	riri (2/188, 4/75)	116:119
3. — Yoklama	114	5. — Müzakere edilen maddeler	119
4. — Riyaset Divanının Heyeti Umu-		1. — Rize mebusları İzzet Akçal ve Mu-	
miyeye mâruzatı	116	zaffer Önal'ın, Türkiye Cumhuriyeti	
1. — Ankara Mebusu Selim Soley'in,		Emekli Sandığı Kanununa bir ek ve bir	
Malatya'lı Mustafa kızı 1322 doğumlu		muvakkat madde eklenmesine dair kanun	
Zeynep Üstün'ün affı hakkındaki kanun		teklifi ve Maliye ve Bütçe encümenleri	
		mazbataları (2/9)	119:131

1. — SABIK ZABIT HULÂSASI

Karayolları Umumî Müdürlüğü 1955 Bütçe yılı Hesabı Katî Kanunu ile,

Millî Korunma Kanununa göre yapılmış olan hareamalara ait 1955 takvim yılı bilânçosunun kabulü hakkındaki Kanun kabul edildi.

Niğde Mebusu Asım Eren, müzakere esnasında Mecliste gürültüye sebebiyet verdiğinden ve Riyasete karşı saygısızlıkta bulunduğu hakkında takbih cezasının tatbiki kabul olundu.

Hudut ve Sahiller Sıhhat Umumî Müdürlüğü 1958 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkındaki Kanun kabul edildi.

Salâhattinoğlu, Hatice'den doğma 1937 doğumlu Alemdar Güngör'ün suçunun affına dair kanun teklifinin, birinci müzakeresi bitirildi.

Tebliğat kanunu lâyihası ile,

Manavgat'ın Ilca köyünden Durmuş Ali-oğlu, Fatma'dan doğma Mehmet Sert'in,

İspir'in Karakarmış köyünden Salihoğlu, Havva'dan doğma 1340 doğumlu Sadettin Polat'ın affı hakkındaki kanun teklifleri,

Muhtelif kanunlarda geçen Ordu Müfettişliği ünvanının Ordu Kumandanlığı olarak değiştirilmesi ve

Nakil vasıtaları hakkındaki Kanuna ek kanun lâyhalarının müzakeresi, alâkalı Vekiller hazır bulunmadıklarından, bir defaya mahsus olmak üzere, talik olundu.

10. XII. 1958 Çarşamba günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikada nihayet verildi.

Reisvekili Kâtip
Trabzon Mebusu Kırklareli Mebusu
Mahmut Goloğlu Mehmet Ali Ceylân

Kâtip
Kütahya Mebusu
Kemal Özer

2. — HAVALA EDİLEN EVRAK

Teklif

1. — Yozgad Mebusu Mahmut Ataman'ın, Gayrimenkul kiralari hakkındaki 6570 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bu

Kanuna bâzı hükümler eklenmesine dair kanun teklifi (2/238) (Ticaret, Dahiliye, Adliye ve Bütçe encümenlerine)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 15,10

REİS — Reisvekili Mahmut Goloğlu

KÂTIPLER : Kemal Özer (Kütahya), Mehmet Ali Ceylân (Kırklareli)

3. — YOKLAMA

REİS — Yoklama yapacağız efendim.

(Rize mebuslarına kadar yoklama yapıldı.)

ASİM EREN (Niğde) — Usulü müzakereye ve Dahilî Nizamnameye dair konuşmak istiyorum.

REİS — Efendim, müsaade ederseniz evvelâ

celseyi açayım. Celse açılmadan konuşulmaz.

Ekseriyetimiz var, Celseyi açıyorum.

Buyurun, efendim.

ASİM EREN (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, usulü müzakerede, gerek Dahilî Nizamnamede, gerekse Anayasada mebusun söz isteme-

si ve Riyaset makamının söz vermesi hakkında maalesef sarıh, mufassal esaslar mevzu değildir. Anayasanın 17 nci maddesi (mebus Meclis dâhilineki mütalâa ve reylerinden tamamen gayrimesuldür) der. 21 nci maddesi; Meclis müzakeratının kendi Nizamnamei Dahilimiz mucibince iera edileceğini nâtıktır.

Nizamnamei Dahilî gereğince 104 ncü madde, kifayeti müzakere tavriri verildiği takdirde, lehte, aleyhte ve hakkında olmak üzere ikişer mebusa konuşmak imkânını ifade etmiştir.

105 nci maddede ise (Meclis müzakeratında, Heyeti Umumiyenin müzakeratı bittikten sonra maddelere geçilmesini reis reye koyar) der. Şu halde Meclisi Âlide müteamel olduğu veçhile, müzakerelerin bitmesini takiben kifayeti müzakere tavriri verilmezse müzakerelerin devam ettiğini ve birçok muhterem reislerin burada yaptıkları gibi, «Bu hususta söz istiyen var mı, yok mu?» diye sorduktan sonra söz istiyen olmadığı anlaşıldığı takdirde müzakerelerin fiilen bitmiş olduğunu Reisin kabul ederek oylamaya geçmesi gerekir. Kaldı ki, malûmuâliniz, kanun ve nizamnamelerde hakkında hüküm mevcud olmadığı yerlerde Türk Kanunu Medenisinin birinci maddesinin ikinci cümlesinde (örf ve âdete ve dolayısıyla teamüle istinadedilir) denilmektedir. Meclisi Âlinin teamülü ise demin arz ettiğim yoldadır, yani Riyaset makamındaki arkadaşlar teamüle riayet etmelidirler. Ezcümle kifayeti müzakere tavriri verilmeksizin bir müzakerenin nihayet bulması kendiliğinden hâsıl olursa evvel-emirde müteamel şekilde makamı riyasetin (bu hususta söz istiyen var mı?) diye reye müracaat etmesi, ancak söz istiyen olmadığı tebellür ettikten sonra oylamaya geçmesi daha muvafık olur. Ve Türk Kanunu Medenisinin bütün medeni ve hukuki hayatımızda esas olması lâzımgelen esasına da tevafuk eder.

Arkadaşlarım; bir söz alma ve verme meselesindeki temennilerimi bu teamül gereğince Makamı Riyasetin devam etmesi şeklinde bitirerek ceza meselesine geçmek istiyorum.

Muhterem arkadaşlar; malûmuâlinizdir ki; Nizamnamei Dahilînin 187 nci maddesi takbih cezasının hangi hâdiseler karşısında Makamı Riyasetçe Heyeti Umumiyenin reyine müracaat edilerek verileceğini tasrih etmiştir. Kezalik, 189. maddenin ikinci fıkrasında ise bu cezaya

uğratılması Makamı Riyasetçe Meclisi Âliye teklif edilen mebusun veya onun arkadaşlarından birinin bu hususta takbih cezası reye konmadan izahat vermeye hakkı olduğu tasrih edilmiştir. Geçen inikatta bendeniz hakkında tatbik edilen cezaya riayetkâr olduğumu bildirirken, bu gibi yanlışlıkların tekerrür etmemesi için Makamı Riyasetteki arkadaşlarımızın Dahilî Nizamnamenin müfâdına, ruhuna tamamen riayetkâr kalmalarını kemali hürmetle arz etmeyi de mühim bir vazife addediyorum.

REİS — Efendim; sadece tavzih babında bir iki söz söylemek zaruretini duydum.

Muhterem arkadaşımın kıymetli ikazlarına hürmet ederiz. Ancak, Riyaset Divanı esasen daima Dahilî Nizamnameye harfi harfiyyen riayetkâr olarak hareket etmektedir. Nitekim eskiden beri müzakerelerde söz istiyen kimse kalmadığı zaman Riyaset «söz istiyen var mı?» diye Heyeti Umumiyeye sual sormakta, söz istiyen olmadığı zaman da kendi kendine, «yok» tâbiri-ni kullanmakta ve ruznamenin diğer maddesine geçmektedir. Nitekim geçen İnikattaki zabıtlar tetkik edilecek olursa Riyaseti işgal eden arkadaşımız «söz istiyen var mı?» diye sormuş ve arkasından «yok» diye ilâve ederek rey muamelesine başlamış. Söz isteme keyfiyeti taraflarında rey sırasında vâkı olmuştur. Zabıtları tetkik ettiğimiz zaman görülür ki, kendisi tam o sırada söz istemiş durumdadırlar. Yoksa birkaç defa görüşmüş ve her seferinde de gayet tabii olan hakkına riayetkâr olunarak kendisine söz verilmiş olan bir arkadaşına bir kere daha söz vermemek için hiçbir sebep mevcut değildir. Kaldı ki, arkadaşımız birinci maddenin müzakeresi sırasında ve nihayet kanunun sonunda, heyeti umumiyesi oya arz edilmeden evvel, yine söz alabilirdi. Binaenaleyh Riyaset bu meselede aynen kendi anlatıkları gibi hareket etmiştir.

Ceza meselesine gelince : Filhakika Dâhilî Nizamname, (takbih ve Meclisten çıkarma cezaları tevcih edilen kimse bizzat veya bir arkadaş vasıtasıyla kendisini müdafaaya hakkı vardır) demektedir. Ancak bu da vâkı olacak bir taleple mümkündür. Muhterem arkadaşım o gün biraz heyecanlı olmasından dolayı belki de o hakkı kullanmak fırsatını bizzat kendi kendine vermemiş durumdadır. Yoksa biz, Muhterem Meclis âzalarının haklarına, kanun ve mevzuatın âmir hü-

kümlerine, harfiyyen riayet etmekteyiz. Faaliyetimizin böyle devam edeceğinden de kimsenin şüphesi

hesi olmamasını bilhassa temenni ederim. Ruznameye geçiyoruz.

4. — RİYASET DİVANININ HEYETİ UMUMİYEYE MÂRUZATI

1. — *Ankara Mebusu Selim Soley'in, Malatya'lı Mustafa kıızı 1322 doğumlu Zeynep Üstün'ün affı hakkındaki kanun teklifinin ruznameye alınmasına dair tavriri (2/188; 4/75)*

REİS — Tavriri okuyoruz.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

3. VI. 1958 tarihinde (Bir sene hapse mahkûm, fakat ağır kanser hastası Zeynep Üstün'ün affı) hakkında Yüksek Riyasete takdim eylediğim kanun teklifim aradan tam 4 ay geçmesine rağmen henüz müzakere edilmemiş bulunuyor.

İç Tüzüğü'nün 36 ncı maddesi gereğince teklifimin havalesi gününden itibaren nihayet bir buçuk ay içinde Umumi Heyete gönderilmesi lâzımgelirken, ne buna riayet olunmuş, ne de bu müddet içinde müzakerenin neticelendirilmemesinin mucip sebepleri Umumi Heyete bildirilmiştir.

Ağır bir kanser hastası hakkında yaptığım bu teklif, her şeyden önce bir vatandaşın hayatıyla ilgilidir.

Bu sebeple teklifimin doğrudan doğruya gündeme alınmasını istediğimi arz ederim.

Saygılarımla.

Ankara Milletvekili
Selim Soley

REİS — Buyurun, Selim Soley.

SELİM SOLEY (Ankara) — Muhterem arkadaşlarım, bir vatandaşımız bir büyük vatandaşımıza hakareten dolayı bir sene hapse mahkûm edilmiştir. Bu hapse mahkûm edilen Zeynep Üstün 60 yaşına gelmiş ağır bir kanser hastasıdır. Ve kanserden dolayı sol göğüsü alınmış, metastas olmuştur yani hastalık bütün vücuduna zehrini yaymıştır. Bu halde iken kendisi ceza evine getirilmiştir. Kanserin yayıldığı vücudun kurtarılması için hastanın sol kolunun kesilmesi icabetmiş ve bunun için bir ay evvel, savcının talebi ile dışarıya çıkarılmıştır.

Ben, bundan 6 ay kadar evvel, 3 Haziran 1958 tarihinde, Yüksek Meclise bunu bildirdim. Ve Meclis tatile girmeden bu teklifin görüşülmesini Yüksek Riyasetten bilhassa istirham ettim. Buna rağmen... (Soldan, bir ses «Sebep?...» Sebeplerinin ne olduğunu ayrıca...

REİS — Müsaade edin, hatibin sözüne müdahale etmeyin.

SELİM SOLEY (Devamla) — Buna rağmen şimdi hasta agoniye yakın olarak ömrünün son devresine yaklaşmış olan mahkûm hanımın af yoluyla hiç olmazsa mânevi huzura kavuşturulması mevzuunda yaptığım bu teklif hâlâ Yüksek Heyetinize gelmedi. Teklif bundan altı buçuk ay evvel yapılmış, ondan sonra da Meclis bir ay kadar açık kalmıştır. İçtüzüğü'nün 36 ncı maddesi mucibince alâkalı encümenlerin keyfiyeti hemen ele alıp âzami bir buçuk ay zarfında intacetmesi gerekirdi. Bu, yapılmamıştır. Yine İçtüzüğü'nün 36 ncı maddesinin ikinci fıkrası gereğince gereği bu müddet içinde yapılmadığı zaman Encümenin bunun sebebi mucibini Heyeti Umumiyeye arz etmesi icabederken bu da yapılmamıştır. Şu halde bizim hastamız Adliye Encümeninin tüzüğe riayetsizlik yüzünden ölüm yoluna hızla yaklaşmış bulunuyor.

Muhterem arkadaşlarım, bu cezanın kanun yoluyla infazına hemen de imkân kalmıyacaktır. Çünkü hastanın evvelâ sol göğüsü alınmış, şimdi de sol kolu kesilmek üzere hastaneye yatırılmış bulunuyor. Hastanın metastası var. Yani hastalık zehrini bütün vücuda yaymaktadır. Bu durumda olan bir hastayı polis vasıtasıyla tutturup başında nöbetçiyle hastaneye yatırmak her halde pek iç açıcı olmasa gerektir. Adliye Encümeni, altı buçuk aydan beri ölüm halinde bulunan böyle bir hastanın cezasının infazını Meclise getirmeyişi sebebini müdafaa edemez. Arkadaşlar, buna müdafaa değil, mügalâta derler. (Soldan, gürültüler ve «senin bu yaptığın mügalâta» sesleri.) Binaenaleyh peşin peşin söyiyeyim ki... (Soldan, gürültüler)

REİS — Rica ederim beyefendi... Müsaade edin, hatip bu kelimeyi bir süreü lisan olarak kullanmıştır.

SELİM SOLEY (Devamla) — Müsaade buyurun... Bir hastanın (Soldan, gülüşmeler, gürültüler)

REİS — Müsaade buyurun, rica ederim.

SELİM SOLEY (Devamla) — Ölüm halinde bulunan bir hastanın üzerinde polemik yaratmak

istemeyeceğimi takdir edersiniz. «Mügalâta» tâbirini müdafaa bâzı insani... (Soldan, gürültüler) Yani bunu müdafaa etmek zordur, mânasında kullandım. Altı buçuk aydan beri muamelesi yapılmamış ve mahkûmiyeti kaldırılmış olsaydı mutlaka bizim için daha çok iç açıcı olurdu. Bu itibarla teklifin kabul edilerek Yüksek Mecliste görüşülmesini ve lehinde oy vermenizi hepinizin asaletinden, insaniyetinizden bekliyorum.

REİS — Encümen buyurun.

ADLIYE ENCÜMENİ REİSİ CEVAT ÜLKÜ (Aydın) — Efendim, Selim Soley arkadaşımız Zeynep Üstün'ün, affı hakkında kanun teklifini Haziranda vermiş bulunmaktadır. Malûmuâlileridir ki, encümenler Büyük Meclise izafeten vazife görürler, onun tatilde olduğu devrede vazife görmelerine imkân yoktur. Aksine bir karar olmadıkça bu böyle devam eder. Yalnız bir teklif ve istek üzerine alınmış tek tabip imzalı bir rapordan başka affı istenilen Zeynep Üstün'ün sarih bir hüviyeti dahi yoktur.

Arkadaşımızın yaptığı talebi Kasım çalışmalarımız arasında derhal ele almış ve muhalefete mensup komisyon üyelerinden Âdil Sağiroğlu Beye, raportör olarak tevdi etmiş ve onun tetkikinden geçtikten sonra 4 madde üzerine encümenin yapacağı tetkikatın müstenidatının celbi lüzumlu görülmüş, dosyasının celbi, hastane heyet raporunun istenmesi lüzumlu görülerek 3 Aralık 1958 gününde Adliye Vekâletine yazı yazılmış bulunmaktadır. Selim Soley arkadaşımızın isteği veçhile Yüksek Meclisiniz, bu teklifi encümen gündemine alsa dahi bizden her şeyden evvel bu talebin müstenidatını soracaktır. Müstenidatı olmayın tek bir teklif üzerinde encümemizin karar ittihaz etmesine imkân yoktur. Kasım devresi içinde ele alınmış bulunan bu teklifin tetkiki için de gerekli 45 günlük müddet geçmiş değildir.

Bu gibi teklifler umumiyetle Arzuhal Encümeninden geçer, fakat bir mebusun kanun teklifi mahiyetinde encümenine müraacatine mâni olacak bir hüküm de yoktur. Arzuhal Encümenine verilen teklifler umumiyetle Arzuhal Encümeninde bütün muamelâtı ve müstenidatı tekemmül ettirilerek encümenine gelir ve encümen de bunlar üzerinde tetkikatta bu-

lunarak tanzim edeceği mazbatasını huzuru-
nuza sevk eder. Bu itibarla Selim Soley ar-
kadaşımızın şu veya bu sebepten dolayı hasta
bir vatandaşın affı sadedindeki, bir teklifini
vesile ederek burada bir polemik ve dema-
gojiye sapmasını biz, encümen olarak, uy-
gun bulmuyoruz, kendisine yakıştıramıyoruz.

REİS — Yok öyle bir şey, yok öyle bir şey!
Selim Soley, buyurun.

SELİM SOLEY (Ankara) — Arkadaşla-
rım, ben 6 ncı ayın üçünden bahsettim. Muh-
terem Encümen Reisi arkadaşımız bu ayın 3
ünden bahsetti. Arada 6 aylık bir vakit farkı
var.

Rapordan bahsettiler. Verilen rapor, üni-
versite hastanelerinin birinden 3 neü dâhiliye
klinikinin şefi tarafından verilmiştir. Resmî
bir rapordur. (Soldan gülüşmeler, gürültüler.)

REİS — Müsaade buyurun, efendim.

SELİM SOLEY (Devamla) — Yaptığım
kanun teklifinin, teferruattan uzak olduğu-
nu bu itibarla üzerinde biraz çalışılması icâ-
bettğini söylediler. Yaptığım teklif Yüksek
Huzuruza geldiği zaman göreceksiniz ki,
bundan sonra bugün burada konuşulacak olan
Mehmet Sert isminde bir vatandaşın affı
hakkında olan teklifle tıpatıp aynıdır. Bu ne-
vi teklifler aşağı - yukarı klişeleşmiş bir şe-
kildedir. Ben de daha evvel yapılmış olanları
gördüm, aynı şekilde riayet ettim. Binaenaleyh
kanun teklifi usulsüz veya şekilsiz yapılmış
değildir.

Arkadaşlarım, ben affedildiği haberinin bu
hanımın ölümünden evvel kendisine ulaştırıl-
ması için işi tacil ediyorum. Kendisinin hiç
olmazsa mahkûm olarak ölmemiş olmanın vic-
dan huzuruna kavuşturulması için bu tekli-
fimin kabul edilmesini rica ediyorum. Belki
de, Reis Beyin dediği gibi, erken söylenmiş
bir kelime için «teessüf ederim» lâfını da bir
hastanın kurtulması için sîneye çekiyorum.
Bu vesile ile iki dost arasında bir münakaşa
doğmasını istemiyorum. Yalnız bir hastanın
ölümünden evvel mahkûmiyetten kurtulması
ve cenazesi giderken (kimdi bu!) dendiği za-
man (bir suçtan mahkûmdu) dedirtmemek
için rica ediyorum. Hepsinin bildiği üzere
bugün ayın 10 udur. Bu ayın üçünde Meclisten
İstanbul'a Savcılığa yazılıyor. Dosya isteni-

yor. Ayın üçünden beri İstanbul Savcılığın-
dan evrak gelmemiştir. (Soldan, gürültüler.)
Tayyare, telgraf ve telefonla istenmiş olsay-
dı yani gereken önem verilseydi şimdiye kadar
getirilmesi sağlanırdı.

REİS — Müsaade edin efendim, hatibin sö-
zü iştilmiyor.

SELİM SOLEY (Devamla) — Tekrar arz
ediyorum. Hasta ölmek üzeredir. Ya bu mese-
leyi gündeme alıp görüşelim; yahutta teklif
için başka bir şey düşünölsün. Mâruzatım bu
kadardır.

REİS — Selâhattin Karayavuz.

SALÂHATTİN KARAYAVUZ (Trabzon)
— Muhterem arkadaşlar, gerek bu af kanunu,
gerek gündemin bundan sonraki af kanunları
münasebetiyle bu mevzu hakkındaki bir teamü-
lün tashihinin icabettiğine kaani olduğum için-
dir ki, huzuruza gelmiş bulunuyorum.

Geçen devrede mebus olan arkadaşlar hatırlarlar, biz burada Dilekçe Komisyonunun bir polis memuru hakkında getirdiği af kanununu müzakere ettik. Hâdise şu idi arkadaşlar, bir polis memuru iki sabıkalıyı yakalamış, karakola götürürken sabıkalılardan biri polis memurunu beş yerinden bıçakla yaralamış ve kaçmış. Polis memuru dur demiş, sabıkalı durmamış, kaçmış. Bunun üzerine evvelâ havaya ateş etmiş ve nihayet sabıkalıya ateş ederek kasiğının bilmem dört parmak üstünden yaralamış. 18 sene hapis cezası talebi ile mahkemeye verilmiş, mahkeme cezasını indire indire 7 aya indirebilmiş. 7 aylık ceza Temyizin alâkalı dairesince bozulmuş, mahkemeye iade edilmiştir. Mahkeme ısrar etmiş, Temyiz Umumi Heyetine gelmiş. Temyiz Umumi Heyetinde polis memuru 12 reye karşı 13 reyle mahkûm edilmiş ve neticede cezasını çekerek hapisten çıkmıştır. Polis memuru Dilekçe Encümenine müracaat ederek, «Ben şu hareketi yaptım, cezamı da çektim, 12 senelik memurum ve beş çocuğum vardır, bana hususi bir af yapın» demiş. Dilekçe Encümeni bu talebi mâkul görmüş ve hususi affa karar vermiş. Adliye Encümeni bu karara uymuyarak meseleyi Heyeti Umumiye getirdi ve bu mesele münakaşa mevzuu oldu. Arkadaşların bir çoğu hâkimin 18 senelik cezayı yedi aya indirmesini maznunun aleyhine kullanmak istediler. Bir kısım arkadaşlar - ki ben deniz de bu katagoriye dâhilim - hâkimin esa-

sen 18 senelik hapis cezasını yedi aya indirmekle âzami surette mağduru himaye ettiğini, fakat hukuk kaidelerinin dışına çıkamıyacağı için bu yedi ay hapis cezasında ısrar ettiğini söyledik. Büyük Meclisin kararı ile polis memuru hakkında af kararı çıktı. Ancak bu karar bizim bildiğimiz şekilde, kanunun metni hazırlanması için Adliye Encümenine gitti.

Arkadaşlar; bundan sonraki vaziyet üzücüdür. Bizlerin bulunmadığımız bir zamanda Adliye Encümeni eski bozma kararında ısrar etti ve maalesef Muhterem Meclis Adliye Encümeninin, daha evvel polis hakkında af kararı vermiş olmasına rağmen, ikinci mazbatasına uyararak affı derpiş edilmiş olan memurun bu affa mazhar olamaması ve halen mahkûm, 12 senelik memuriyetinden mahrum ve 5 çocuğunun sefil kalmasına sebep oldu.

Şimdi arkadaşlar, istirahat ettiğim şey, bu ve bundan sonraki af kanunlarında, burada istihsal ettiğimiz kararların komisyona havalesinde, direktifi Heyeti Umumiyenin vermesi ve bu direktif kararına göre komisyonun karar almasıdır. Yoksa zavallı polis Yusuf gibi birçok mağdur daha kaydetmiş oluruz.

REİS — Bir noktayı tanzih etmek zarureti var.

Şu anda konuşulan mevzu Dahilî Nizamnameye göre 1,5 ay içinde intacedilmesi lâzım iken ve 1,5 ayda intacedilmemiş olan hususatin Meclis Riyasetine müracaatle, Heyeti Umumiyenin kararıyla komisyonda görüşülmeksizin burada görüşülebilmesinin karara bağlanmasıdır. Umumi Heyetiniz ya vâkı talep üzerine bunu kabul eder veya reddeder. Komisyonda aynı şekilde görüşülür, binaenaleyh burada verilecek karar, arkadaşımızın bahsettiği husus ile ilgili değildir. Kaldı ki, encümen Dahilî Nizamname hükmüne göre Heyeti Umumiyenin vermiş olduğu karar karşısında eski kararında ısrar etmek hakkına sahiptir.

Selâhattin Karayavuz, buyurun.

SELÂHATTİN KARAYAVUZ (Trabzon) — Arkadaşlar; encümenlerin ısrar hakkına bir şey diyeceğim yok. Fakat Heyeti Umumiyece af tekevvün ettikten sonra hiç olmazsa encümenlerin Heyeti Umumiye kararına hürmet etmesi lâzımdır.

REİS — Efendim, verilen karar affın tekev-

vünü kararı, değil, af hususunda Umumi Heyetin temayülünün bir kerre daha encümenlece tetkikten geçirilmesi kararıdır.

Şimdi arkadaşımızın taktirini tekrar okutuyorum.

(Ankara Mebusu Selim Soley'in taktirini tekrar okundu.)

MEHMET DAİM SÜALP (Siird) — Söz istiyorum.

REİS — Buyurun.

MEHMET DAİM SÜALP (Siird) — Muhterem arkadaşlar; kanaatime göre Selim Soley arkadaşımızın bu taktirini reye konamaz. Çünkü onun istinadettiği husus şudur: Bir encümen kendisine havale edilen işi 45 gün zarfında çıkaramazsa ancak o takdirde teklif sahibi teklifini Heyeti Umumiyeye getirebilir. Encümen izah etti: Encümen ancak bir Kasımdan itibaren hali faaliyette olduğuna göre bugüne kadar aradan 45 gün geçmiş değildir. Esasen 45 gün geçmiş olsa dahi encümen burada niçin bu işi çıkarmadığını izah ettikten sonra elbetteki Heyeti Umumiye'niz bunu nazarı itibara alırsınız. Encümen Reisi arkadaşımız söylediler: «Biz bu hususta bir karara varamazdık; çünkü istediğimiz delilleri henüz tophyamadık, hâlâ iş üzerindeyiz» dediler. Bina-

enaleyh iki sebepten dolayı bu teklifin oya vaz' edilmemesi lâzımdır.

REİS — Efendim, arkadaşımız usuli bakımdan bu taktirini oya arz edilmemesi lâzımgeldiğini, çünkü henüz 45 günlük çalışma müddetinin geçmemiş olduğunu iddia ve izah ettiler. Madde sarhi: (Encümenlere muhavvel bir kanun lâyihası veya teklifi, havalesi gününden itibaren nihayet bir buçuk ay içinde Heyeti Umumiyeye gönderilmek lâzımgelir) Binaenaleyh mebde, doğrudan doğruya encümenin içtimaa başladığı gün değil, lâyiha veya teklifin havalesi günüdür. Bu duruma göre müddeti kanunisi dolmuştur. Oya arz edilmesi için hiçbir mâni yoktur.

Ankara Mebusu Selim Soley'in, Malatyalı Mustafa kızı 1322 doğumlu Zeynep Üstün'ün affı hakkındaki kanun teklifinin ruznameye alınması hakkındaki teklifini reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler...

Efendim müsaade buyurun, bir tereddüt hâsıl oldu, onun için ayağa kalkmanızı rica edeceğim. Taktirini kabul edenler, lütfen ayağa kalksınlar... Lütfen oturun efendim. Kabul etmeyenler, lütfen ayağa kalksınlar... Lütfen oturunuz efendim.

Ufak bir farkla taktir kabul edilmiştir.

5. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *Rize Mebusları İzzet Akçal ve Muzaffer Önal'ın, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa bir ek ve bir muvakkat madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (2/9) (1)*

REİS — Mazbatayı okutuyoruz.

(Bütçe Encümeni mazbatası okundu.)

REİS — Mazbatada bir de muhalefet şerhi vardır, onu da okutuyoruz.

(Mazbatadaki muhalefet şerhi de okundu.)

REİS — Mazbata üzerinde, Yakup Karabulut.

YAKUP KARABULUT (İçel) — Çok muhterem arkadaşlarım, Rize Mebusu İzzet Akçal ve Muzaffer Önal arkadaşlarımızın teklif ettikleri kanun, bir emekli memurun ölümü halinde ailesine bir emekli maaşı tutarında cenaze masrafının verilmesini mutazammındır. Bu kanun hakaniyet ve içtimai adalet kaidelerine uygundur.

(1) 168 sıra sayılı matbuca zaptın sonundadır.

Nitekim Maliye Encümeninde inceden inceye müzakere edildiği zaman esbabı mucibesi uygun görülerek ivedilikle görüşülmek üzere bundan bir sene evvel Bütçe Encümenine havale edilmişti. Bütçe Encümeni şimdi dinlediğiniz mucip sebeplerle bunu reddetti ki, bu ret mucip sebeplerini bendeniz şahsan adalet prensipleriyle uygun bulmuyorum. Sebebi; Bütçe Encümeninin mucip sebebinin bir tanesi de, (Bunun memuriyetle ilgisi kesilmiş, kendisi emekli olmuş, binaenaleyh ben bunun ölümünde tazminat veremem) şeklindedir.

Arkadaşlar, emekliye ayrılmış bir memuru Emekli Sandığıyla ilgisi kesilmemiştir, ölünceye kadar sandığın âzasıdır. Binaenaleyh fakir bir memurun cenazesini kaldırmak için Emekli Sandığının 100 - 150 lira vermesi her halde hakaniyete uygun olur.

İkinci bir sebep, biz bunlara memurlar gibi cenaze masrafı verirsek yarın kalkarlar, memuriyet hayatında ileri sürdükleri haklardan fay-

dalanırlar. Çocuk zammı isterler, doğum yardımı isterler ki sandığım üyesi sıfatıyla bunlar gayet tabii haklarıdır. Ve istiyceklerdir. Nitekim ben-deniz böyle bir kanun teklifi hazırladım, yakında Yüksek Meclise getireceğim. Bu itibarla sizlerden istirhamım, Bütçe Encümeninin mazbatasına uymyarak, Maliye Encümeninin mazbatasını dik-kate alarak müzakeresinin devamına karar ver-mektir. Bu hususta Yüksek Riyasete bir de tak-rir sunuyorum.

REİS — Kemal Özçoban.

KEMAL ÖZÇOBAN (Afyon Karahisar) — Muhterem arkadaşlar, bir taraftan gayet yerinde bir teklif karşısındayız, diğer taraftan da Emek-li Sandığının bugünkü durumu ve istikbalde arz edeceği durum karşısında ona fazla yük yüklemenin mahzurlarını idrak etmiş bulunmaktayız. Fakat emeklilerimizin bugünkü hayat şartlarına karşı vakit vakit Hükümetin ve sizlerin almış olduğu tedbirler, memurlar için yine bugünkü hayat şartlarına göre alınan tedbirler yanında daima az olmuştur.

Bizde, eskiden kalma diyeceğim, bir gelenek vardır. O da memur hakiki evlât gibi muamele görür, elden geldiği kadar Devletçe tatmin edilmeye çalışılır, fakat bir gün mukadder âkıbete, mâruz kaldığı, yani emekli olduğu zaman âdeta unutulur gider ve bir köşeye atılmış vaziyete düşer. O, ıstıraplar çeker.. O, mazinin ruhunda yarattığı iyi kötü tesirler altında kendi halinde bir köşede âdeta sürünür derecesinde ölümünü bekler. Ölümle de yetinmez, bu zavallı eski memur, fedakâr ve vatanperver emekli öldükten sonra da matlup olan neticeyi elde edemez. Bâzan gözlerimizle görüyoruz, bir emeklinin ölü-sünü kaldırmak için mahallede sadaka topla-nıyor. Son arzusunu daima ailesi yerine getiremez, sürüm sürüm sürünür. Tekâüt olmuştur, hem de eski mevzuata göre gayet cüzi bir teka-üdiye ile. Bu memur bir gün gözlerini kapar-ken ailesi vasiyetini yerine getiremez. Para top-lanmak suretiyle vasiyeti kısmen mahalleli tara-fından yerine getirilir. Vasiyetinde, ne olur beni memleketime gönderin de isterseniz bir çukura atındemiştir. Neticede ya otomobil parası halk tarafından verilmiş veya bir çukura atıl-mıştır.

Bunu demekten maksadım şudur : Gerek memuriyete, gerekse emekliliye aidolan mevzuatın ve onlarla ilgili diğer mevzuatın baştan-başa gözden geçirilmesi lâzımdır. Öyle emek-liler vardır ki, ellerine hiç denecek kadar az bir para geçmektedir. Vaktiyle tekaüdü olan bir albay emekli aidatı olarak 25 - 30 lira alırken bilâhara tekaüdü olan başka albaylar 3 - 4 yüz lira almaktadır.

Halen mevzuatımızdaki bu adaletsiz hal birçok sızlanmaları mucibolmaktadır. Böyle bir teklifte buldukları için arkadaşımıza teşekkür ederim. Kabul eden Maliye Encüme-nine de teşekkür ederim, memlekete hizmet eden insanların hiç olmazsa cenazelerinin gö-mülmesine bir yardımda buldukları için..

Emekli Sandığına gelince : Bu işi yakinen tetkik ettim. Hattâ yanımdaki mebus arkadaşlara şöyle dedim : «Bu memlekette iki tür-lü emeklilik hakkı tanıyan müessesemiz var-dır. Biri İşçi Sigortaları, diğeri de Devlet hiz-meti gören memurlara mahsus Emekli Sandı-ğıdır. Emekli Sandığının 120 milyon liralık bir varidatına mukabil zannediyorum, hatı-rımda kaldığına göre, yaptığı tesislerden, gay-rimenkullerden edindiği 70 milyon varidat vardır. Bunu da zammedersek 190 milyon lira kadar bir yıllık geliri mevcut demektir. Buna mukabil her yıl artan bir külfetle karşı kar-şıyadır.» Birgün gelecektir ki, Emekli San-dığı karşılığını ödiyemeyecek durumda ola-caktır. Ben alâkalılarla yaptığım temas es-nasında bu korkulu halin tevellüdedeğini söylediler, acıdım. Hattâ gene duyduğuma göre kesintiler % 21 e, çıkarılacakmış, bunun % 7 sini memurlar ödiyecek, % 14 nü de Maliye Vekâletine yükliyeceklermiş. Bu bir emri za-ruridir. Fakat her zaman söylediğim gibi, bizim etrafıca yekdiğerine müşabih mevzu-ları birleştirip tetkik etmemek gibi hatalı yollarımız sebebiyle bir tarafta halen refah içinde bulunan İşçi Sigortaları gibi bir mües-sese, diğer tarafta da yarınki, akibetini tiril tiril titriyerek düşünen Emekli Sandığı. Ben şöyle düşünmüştüm, zamanı gelince sizlere etraf-ıca arz edeceğim : Malûmunuz olduğu üzere İş-çi Sigortalarında muazzam bir para vardır. Her yıl işçilerden muazzam para kesilir, bunların çok sayıda mükellefleri vardır. Bu mükelleflerin çoğu geçici olarak üç beş ay çalışır, ödenek ve-rir gider. Onların bu kesenekleri İşçi Sigorta-

larında teraküm etmekte, miktarı milyarları bulmaktadır. Zavallı Emekli Sandığı da emeklilerine para yetiştirmek için didinip durur. Alâkalılar bunu belki ele alacaklar, hükümet olarak belki bir kanun tasarısı getireceklerdir. İşçi Sigortaları ile Emekli Sandığını birleştirmek suretiyle biraz olsun nefes aldirmek zamanı gelmiştir. Bir umum müdür ile temas ettim, kendisi Yüksek Mühendistir, bana şöyle dedi ve sızlandı : «Ben işçi olmayı arzu ediyorum, çünkü bu kadar emeğime ve çalışmama rağmen ben onlar kadar para alamıyorum. Günde 20 - 30 lira ücret alan işçi kadar durumum iyi değildir. O hasta olsa hastanesi var, sandığı var, doktoru var, ilâcı var, onlar ev sahibi olur, hepsi müemmen-dir. Fakat ben memurum, hastanede sıra beklemeye mecburum. İlâcımı alamam.» Bugün üzerinde hassasiyetle duracağımız mevzulardan birisi de konuştuğumuz şu tekliftir. Emekliler bir köşeye atılmış, unutulmuş insanlar vaziyetindedir. Bunların birçoğu köşesinde belki de ölümünü bekliyen insanlardır. Son bir fedakârlık yapılarak ölüm masraflarının bunların geride kalan ailelerine verilmesi çok yerinde olur. Ben bunun esirgememesini sizlerden rica ediyorum. Bu itibarla da Bütçe Encümeninin değil, Maliye Encümeni raporunun esas ittihaz edilerek mevzuu müzakere edilmesini arz ve istirham ediyorum. Bu hususta bir de takrir takdim ediyorum. Bunlardan bu yardımın esirgememesini yüksek vicdanlarından beklerim.

REİS — İzzet Akçal.

İZZET AKÇAL (Rize) — Aziz arkadaşlarım, Devlete uzun müddet şerefle hizmet ettikten sonra emekliye ayrılmış olan Devlet hadimlerinin durumları, bugün hepinize malûm bulunmaktadır. Aldıkları maaş ve geçim durumları hepimizce bilinmektedir. Onlardan birçoğularının cenazeleri maalesef belediyenin, eşinin, dostunun ve ahabının yardımıyla gömülmektedir.

Bu cihetleri nazarı itibara alarak, Emekli Sandığının yani kendi verdiği para ile tekevvün etmiş olan sermayeyi işleten bir müessesenin, emeklinin ailesine son vazifesini yapmak üzere bir aylık maaşı nispetinde cenaze masrafı verilmesi yönünden bir teklif getirmiş bulunmaktayım.

Maliye Encümeni bu teklifi uzun boylu görüştü. Teklifin şumulünü genişletmek suretiyle

kabul etti. Bütçe Encümenine tevdi etti. Bütçe Encümeni teklifi, başka hakların da verilmesi talebi vârit olabileceğine gibi bir sebeple reddetti. Kanaatimce bu ret ve gösterilen sebepler asla yerinde bulunmamaktadır.

Teklifimin özü şudur : Mütেকait iken ölenlerin ailelerine cenaze masraflarını karşılamak üzere sandıkça bir defeya mahsus olmak üzere tekaüt maaşlarının bir aylığı nispetinde yardım yapılır. Bu yardım mütেকaidin sağlığında verdiği beyannamede gösterdiği kimseye, eğer beyanname vermemişse ailesine verilir. Maaşları dairelerince ödenmekte olan mütেকaitlerin vefatlarında da, aidolduğu dairelere verilir.

Aziz arkadaşlarım, halen memuriyette bulunanlardan ölenlerin cenaze masrafları Devletçe ve dairelerince ödenmektedir. Mütেকaitlerin de cenaze masraflarının ödenmesi âdil esaslara uygun olması icabeden kanunların düzenlenmesi bakımından gayet mühimdir. Bir müessesede 3 yıl 5 yıl hizmet eden bir şahıs, öldüğü zaman onun cenaze masrafını müessese ödemektedir. Bu bizim geleneğimiz icabıdır.

Emekli Sandığına yük olsun diye bu teklifi yapmadık. Bir adaletsizliği ortadan kaldırmak için bu teklifi yaptık. Portesi gayet azdır; Bütçe Encümeni korkmasın. Aile efradı ve çocukları için bir zam ödeniğinin getirilmesi mevzuubahis değildir. Yalnız cenaze masrafı ödenmesinin teminini hedef tuttuk.

Aziz arkadaşlarım, ben, birçok arkadaşlarımdan dinledim; mütেকait ölmüş cenazesi, para toplanmış veyahut bir dostu yardım etmiş gömülmüştür. Vakıadır. Niçin uzun seneler feragatle devlete hizmet etmiş, suç işlememiş, şerefle memuriyetinden ayrılmış bir şahsın cenazesini Emekli Sandığı, yani kendi parası ile kurulumuş olan bir sandık kaldırmasın? Ben öyle zannediyorum ki, Emekli Sandığı Kanununda, bu, yer almamış ise, bir prensip icabı olarak yer almamış değildir, unutulmuştur. Unutulan bir şeyi, kanunu tamamlamak bakımından ilâve etmek lâzımdır. Takdir, Heyeti Aliyeye aittir.

REİS — Encümen.

BÜTÇE ENCÜMENİ ADINA MEHMET DAİM SÜALP (Siird) — Muhterem arkadaşlarım, böyle cazip teklifler aleyhinde konuşmak biraz müşküldür. Fakat biz prensip ve nizamların müdafaası dâvasındayız. Encümenin noktai nazarı şudur :

Muhterem arkadaşlarım, İzzet Akçal arkadaşlarımız emeklilere ölümleri halinde cenaze masraflarının verilmesini teklif ediyorlar. Ve «memurlara tanınmış olan bu hakkın emeklilere de teşmil edelim» diyorlar. Bu mevzu tatbik edilince görülecektir ki, memurlarımızın tamamı bu haktan istifade edememektedir. Her ölen memura cenaze masrafı verilmez, mevzuatımıza göre bir memur ancak sağlık müesseselerinden birinde tedavi görürken ölürse ona cenaze masrafı verilir. Memur evinde hastalanmış ve evinde ölürse cenaze masrafı verilmez.

Kaldı ki, bir de müstahdemler vardır. 3659 sayılı Kanunun 10 ncu maddesinde bulunanlar mevcuttur.

Bunlar öldükleri takdirde hiçbir zaman kendilerine cenaze masrafı verilmemektedir. Fakat biz bu teklifi kabul edersek, bunlar bilfiil hayatta iken memur olarak çalıştıkları zaman ölürlerse alamayacaklar, fakat emekliye ayrıldıktan sonra ölürlerse bu hakkı iktisabedecekler.

Görülüyor ki, bu teklif yalnız bir cepheden mevzuu ele almıştır. Gönül ister ki, teklifi getirdikleri zaman, bütün emekliler gibi, bütün memurları da müstefit kılacak bir tedbir düşünülmeli ve ona göre bir kanun teklifi getirilmelidir.

Muhterem arkadaşlar, portesine gelince:

Bunun portesini Emekli Sandığına hesabetirdik, 10 milyon lira tutuyor. («Nasıl olur, kaç kişi?» sesleri). Senede değil, halen mevcut emekliler için 10 milyon lira tutuyor. Emekli maaşına zam. Hükümet tarafından düşünülmektedir, bu miktar daha da artacaktır.

Demek oluyor ki, Encümen Barem kanunlarındaki hükümleri nazarı itibara alarak memurlarla emekliler arasında bir tefrik yaratacak ve bir müsavat getirmeyecek olan bu teklifi muhik bulmamıştır. Arz ettiğim sebeplerle reddini encümen görüşü olarak yüksek takdirlerine arz ederim.

REİS — Nazmi Ataç.

NAZMI ATAÇ (İstanbul) — Muhterem Akçal ve Ünal arkadaşlarımızın getirmiş oldukları kanun teklifi hakiki bir ihtiyacın, âcil bir zaruretten icabıdır.

Bugün, emekli arkadaşlarımızın sözlü ve yazılı olarak devamlı müracaatlarına bizler de muhatoblmaktayız. Bu meselede Bütçe Encümeninde ifade edildiği gibi, sosyal yardımlaşma mev-

zuu, emekliler arasında birbirlerine yardım arzusu uyanmış ve bu, tatbik edilmektedir. Yalnız kendilerinin, yardımı muhtacolduğu insanların bu mevzuda yapabilecekleri yardımın pek az olacağı aşikârdır ve bundan dolayı da bilhassa kış mevsiminde ölenlerin çokluğu bu yardımı müsmir kılmamaktadır. Bu yardımı alacaklar arasında bugün şu güzel vatan üzerinde hürriyet ve istiklâlimize sahibolarak şerefli ve itibarlı yaşamak için döğüşen insanlar da vardır. İhtiyacın sebebi emeklilerin aldıkları maaş ve ikramiyelerin zamanın geçim şartlarına göre pek az olmasıdır. Bu teklifin kendi hususiyeti içerisinde mütalâa edilerek Maliye Encümeninin çıkardığı şekilde kabulü için Büyük Meclisin atıfını esirgemeyeceğine emin bulunmaktayım.

REİS — Müfit Erkuyumcu.

MÜFİT ERKUYUMCU (Bursa) — Çok muhterem arkadaşlarım; İzzet Akçal arkadaşımız, bir arkadaşıyla birlikte memurlara verildiği gibi, ölen emeklilerin ailelerine bir maaş nispetinde cenaze tahsisatı verilmesini teklif etmiştir. Bu teklifi iki komisyon tetkik etmiş, Maliye Encümeni muhik görerek esbabı mucibesıyla kabul etmiştir. Bütçe Encümeni ise bu teklifin kabulü halinde memurlara verilecek diğer bazı tazminatların da emeklilere verilmesi icabedeceğinden bahisle teklifi reddetmiştir.

Şu nokta mühimdir ki : Memur demek bu millete hayatını vakfetmiş kimse demektir. Bir emekli millet için bütün ömrünce çalışmış, şerefle ve açık alınla emekliye sevk edilmiş, artık istirahata hak kazanmış kimse demektir. Şurasını itiraf etmek lâzımgelir ki, bizde istirahat hak kazanan, sefaletle hak kazanmış olur. Bütün emeklilerimiz hayat ve maişet sıkıntıları içindedir ve ıstırap çekmektedir. Bütçe Encümeni Sözcüsü arkadaşımız buyurdular ki, memurların ailelerine tamamen tazminat verilmiyor; hastanede ölen memurlara veriliyor, evinde ölenlere ise verilmiyor. Emekli memur maaşı almadığı için hiçbir ümidi kalmıyan bir insan demektir. Bu zümreyi korumak cemiyetimizin ve bizim vazifemizdir. Emekliye ayrılan insanlar sırf bir boğaz tokluğuna bu millete, bu vatana, bu memlekete seneler senesi hizmet etmiş kimselerdir. Bu

itibarla Bütçe Encümeninin esbabı mucibesi yerinde değildir.

Encümen diyor ki; (kendilerine bu hak tanınırsa diğer tazminatların da verilmesi lâzımdır.) Diğer tazminatın verilmesi hakkında teflifte bir kayıt yoktur. Fakat böyle bir teklif gelirse Büyük Meclis onu da tetkik eder, mevzuata, adalete uygun bulursa onu da kabul ederiz. Bu itibarla teklifin reddedilmesini doğru bulmuyorum. Adalet bilhassa emeklilerin himayesini icabettirir.

Bu teklif kabul edildiği takdirde Emekli Sandığına on milyon liralık bir külfet tahmil edeceği söyleniyor. Bu rakam isabetli bir rakam değildir. On milyon, olsa olsa, bütün emeklilerin ölümü için mevzuubahis olabilir. Halbuki bütün emekliler bir sene içinde ölmeyeceklerine göre bir sene içinde Emekli Sandığı bütçesine tahmil edilecek miktarın her halde bu rakamın çok altında olması icabeder. Bu itibarla teklifin kabulü adalet hissine uygun olur, kabul buyurulmasını bilhassa rica ve istirahat edeceğim.

REİS — Esat Mahmut Karakurt!

ESAT MAHMUT KARAKURT (Urfa) — Efendim, bu kanun teklifinin huzurunuzda bu kadar uzunca müzakeresini dahi, hayatını bu memleketin yükselmesine sarf etmiş, otuz sene çalışmış, ondan sonra bir köşeye çekilmiş ölümünü bekleyen eski memurun vakar ve haysiyetine karşı âdeta bir hafiflik telâkki etmekteyim. O kadar hazindir.

Efendim, Maliye Encümeninin bu husustaki kararının, düşüncesinin isabetsizliği hakkında en küçük bir delil ve iddia mevzuubahis olamaz. Maliye Encümeninin bu husustaki kararının Bütçe Encümeni tarafından reddedilmesi hiçbir suretle bir mesnede dayanmamaktadır.

Efendim; yalnız şukadarı var ki, bunu da dikkat nazarlarınıza arz etmek isterim. Özçoban arkadaşımız konuşurken, «Emekli Sandığı malî bakımından çok müşkül durumdadır, bu böyle devam ederse birkaç sene sonra tekaütlerin aylıklarını dahi veremeyecek duruma düşer» dedi.

Bu konuşma ölecek emeklinin yüreğini yakarken yaşyanı yani emekli olacak memuru da, dehşete düşürecektir. Bunu da söylemeye mecburum. En mühim tarafı da bu noktadır.

Eğer Emekli Sandığı, malî durumu bakımın-

dan çok kötü bir halde ise bunun izalesi esbabına tevessül ederiz. Bakarız hesabatına, tetkik ederiz ve bir neticeye varırız. Fakat asla ölmüş bir emekliyi, ölmüş bir memuru sokak ortasında bırakamayız, buna imkân yoktur. Buna vicdanen de razı olunamaz. Bu bakımdan Maliye Encümeninin bu husustaki kararını uzun müzakerelere mevzu etmeden kabul ederek, Bütçe Encümeninin noktai nazarını reddetmenizi biz de ısrarla rica etmekteyiz efendim.

REİS — Ferid Melen.

FERİD MELEN (Van) — Muhterem arkadaşlar; bendeniz meseleyi sadece malî cephesi ve teknik cephesi itibarıyla mütalâa edeceğim.

Evveleminde Bütçe Komisyonu mensubu olduğuma ve Bütçe Encümeninin kararına muhalif kaldığımı arz ediyorum.

Emekli Sandığı bızatihi bir sosyal meseledir. Emekli maaşı da sosyal bir yardımdır. Bu sebeple emeklilerin vefatları halinde, cenaze masraflarının deruhde edilmesi Emekli Sandığının kuruluş sebeplerine aykırı düşmez. Bütçe Encümeninin böyle bir telâkkisi varsa doğru değildir.

İkincisi İşçi Sigortaları da aynı vaziyettedir. İşçi Sigortaları bugün ölen işçilere emekliye sevk edilmiş olanlara dahi cenaze masrafı vermektedir. Memur da bir işçidir, bu sebeple onlara verilmesinde de yine bir prensip aykırılığı mevzuubahis olmamalıdır. Kaldıki arkadaşımız da izah ettiler, memurlara esasen böyle bir tazminat verilmektedir ama bunlara kanunlarında başka adla verilmektedir. Yani ölen memurların ailelerine iki aylık maaş tutarı nispetinde bir tazminat verilmektedir. Bu para biraz da ölümün icabettirdiği masrafları karşılamak için verilmektedir. Adı başka ise de bir nevi cenaze masrafı olarak kabul edilebilir. Emeklilerin ailelerine böyle bir paranın verilmesi bu sebeple de prensibe aykırı olmaz. Ayrıca ölen mebusların cenaze masraflarını Meclis deruhde etmektedir. Ölen mebusun ailesine de bir yıllık maaş nispetinde tazminat vermekteyiz. Bu hususu da Yüksek Heyetinizin nazarı dikkatlerine arz ederim.

Bir arkadaş anlattı, Ankara'da mezar fiyatları kaç liradır, biliyor musunuz? 500 lira. Büyük şehirlerde bugün bir mezar bulup yatmak fakir fukara için bir mesele haline gelmiştir.

Emekli Sandığının vaziyetine gelince; arkadaşlarımız bu işin portesi hakkında bir rakam verdiler. Buna göre halen mevcut emeklilerin tamamı vefat ettiği takdirde verilecek para on milyon liradır. Bunların her yıl onda birinin vefat ettiğini farz edersek bunun yıllık tutarı bir milyondan ibaret olur.

Filvaki Emekli Sandığının vaziyetini de gözden uzak tutmamak lâzımdır. Son zamanlarda yeniden bir aktüer hesabı yapılmış olduğunu ve sandığın müşkülâta olduğunu zannediyorum. Bu münasebetle Devlet, Emekli Sandığına bu nevi sosyal vazifeler verirken karşılığını da bu arada vermelidir. Faraza her sene bütçeye bir miktar para koyup Emekli Sandığı faturasını ödemelidir. Nitekim Emekli Sandığının halen yapmış olduğu ve Devlete fatura ettiği ödemeler mevcuttur. Bunu da nazara alabiliriz.

REİS — Encümen Sözcüsü, buyurun.

BÜTÇE ENCÜMENİ ADINA MEHMET DAİM SÜALP (Siird) — Muhterem arkadaşlar, demin arz ettiğim gibi, emeklilerle memurlar arasında bir fark meydana gelecektir. Binaenaleyh bu müzakerelerden mülhem olarak bu farkı bertaraf etmek ve bunun karşılığını da teemmü etmek üzere teklifi encümene istiyoruz.

İZZET AKÇAL (Rize) — Söz istiyorum.

REİS — Ne hakkında efendim?

İZZET AKÇAL (Rize) — Teklif hakkında.

REİS — Teklifi encümen istemektedir.

MÜFİT ERKUYUMCU (Bursa) — Usul hakkında söz istiyorum.

REİS — Buyurun.

MÜFİT ERKUYUMCU (Bursa) — Muhterem arkadaşlar, Meclis gündemine giren bir teklifin geri alınması Tüzük hükümlerine göre ancak Yüksek Meclisin kararına bağlıdır. Eğer teklif gündeme alınmamışsa, iadesi talebi karşısında otomotikman iade edilmiş sayılır. Bu itibarla Yüksek Meclisin reyine arz edilmeden bu teklifin iadesine imkân olmadığı kanaatindeyim.

SIRRI ATALAY (Kars) — Usul hakkında söz istiyorum.

REİS — Sırrı Bey, buyurun efendim.

SIRRI ATALAY (Devamla) — İlk söz alan arkadaşımız, İçel Mebusu, Maliye Encümeni mazbatasının müzakere edilmesini istemiş ve tavrini vermiş bulunmaktadır. Binaenaleyh

Yüksek Riyasetin aykırı bulunan bu teklifi reye koyması ve ona göre karar alması icabederdi. Bu yapılmamış, doğrudan doğruya Encümene iade edilmek istenmiştir. Binaenaleyh encümene gidecek, ne zaman geleceği belli olmayacaktır. Yüksek Riyasetten Maliye Encümeni mazbatasının reye konmasını rica edeceğim.

KEMAL ÖZÇOBAN (Afyon Karahisar) — Usul hakkında söz istiyorum.

REİS — Buyurun Kemal Bey.

KEMAL ÖZÇOBAN (Devamla) — Sayın arkadaşlar, konuşmamda izah ettiğim veçhile, Bütçe Encümeni mazbatasının değil, Maliye Encümeni mazbatasının izahını rica etmiş ve bu hususta da bir takrir atkdim etmişim. Evvelâ usulen Maliye Encümeni mazbatasının müzakeresinin usul ittihaz edilmesi ve bu metin kabul edildiği takdirde karara varılması icabederdi. Sayın Reisimizden rica ediyorum, takrirlerimizi evvelâ reye koysunlar. Çünkü Maliye Encümeninin raporunun esas ittihaz edilmesi kabul edilirse bu takdirde tasarıyı geri istemeye salâhiyetli encümen Maliye Encümeni olacaktır. Rica ediyorum, bu usulî hatadan vazgeçelim.

REİS — Efendim, müzakere halen Bütçe Encümeni raporu üzerinde cereyan etmektedir. Bunu bir neticeye bağlamadan diğer encümeni alâkalandıran bir teklife geçmeye imkân yoktur. Onun için evvelâ Bütçe Encümeninin geri isteme teklifini reynize koyacağım.

İZZET AKÇAL (Rize) — Söz istiyorum, usul hakkında.

REİS — Ben konuşmamı bitireyim, size de söz vereceğim.

Şimdi Bütçe Encümeni raporunu geri istiyor, karar Yüksek Heyetinizindir. Bunu karara bağlamadan diğer tekliflere geçemem.

Usul hakkında, buyurun İzzet Akçal.

İZZET AKÇAL (Rize) — Aziz arkadaşlarım, ilk defa söz alan arkadaşımız Bütçe Encümeninin ret yolundaki raporunun konuşulmasının mevzu bahis edilmemesi hususunu izah ettikten sonra, Maliye Encümeninin raporunun görüşülmesini teklif etmiş bulunmaktadır. Kemal Özçoban arkadaşımızın da üzerinde durduğu husus aynı tekliftir. Binaenaleyh, Riyasetin evvelâ bu dâvayı halletmesi lâzımdır. Yani hangi raporun konuşulması meselesi...

Arkadaşlarımızın birçokları söz alıp müspet yolda mütalâada bulduktan sonra, Bütçe Encümeninin çıkıp da, bizim şimdi usul dolayısıyla konuşmamız hasebiyle cevap veremeyeceğimiz şekilde hakikate uygun olmıyan mütalâalar serd ettikten sonra, ikinci bir defa kürsüye çıkıp (Raporu Encümene geri alıyoruz, Encümende tetkik edeceğiz) yolundaki beyanı usulün ana prensibine uygun değildir. Bu takdirde komisyonun arzu etmediği hiçbir kanunun Heyeti Umumiye-den çıkması mümkün olmaz arkadaşlar. Her encümen raporunun Heyeti Umumiyeden geçmiyeceğini tahmin ve anladığı takdirde bu yola müracaat edecek, «raporumu tetkik edeceğim, tekrar encümene verin» diyecektir. Binaenaleyh Makamı Riyasetten rica ederim, evvelâ arkadaşlarımızın teklifi reye konsun. Müspet olan Maliye Encümeni raporu eğer kabul edilirse mesele yok. O takdirde Maliye Encümeni sonradan bir hata görmüş olabilir. Maliye Encümeni istiyebilir, verin tetkik edeceğim diyebilir. Fakat Bütçe Encümeni bu teklifler müvacehesinde asla bu hakkı haiz değildir. Esas hakkındaki söz hakkım mahfuz kalmak kaydıyla usuli mütalâam bundan ibarettir.

REİS — Kemal Özçoban.

KEMAL ÖZÇOBAN (Afyon Karahisar) — Efendim, Muhterem Reisimiz zühul ediyorlar. Zaman çok dar olmasaydı da tetkik imkânı bulabilseydim, tarihiyle, numarasıyla Yüksek Heyetinizin birçok kararlarımı arz edebilirdim.

İki veya üç rapordan birinin tercihan müzakeresi talebedildiğinde evvelâ bu talep reye konur. Şayet bu talep kabul edilmezse diğer rapor müzakere mevzuu olur. Talep Yüksek Heyetçe kabul edilirse o zaman tercihan müzakeresi istenen rapor müzakere edilir. Yüksek Heyetin bu hususta karar ve teamülleri vardır. Sayın. Reis de bunları hatırlarlar.

Onun için teklifimiz veçhile Maliye Encümeni raporunun konuşulması hususunun reye vaz'ı gerekmektedir. Bu hususta reylerinizi esirgemenizi rica ederim.

REİS — Usul hakkında, Encümen.

BÜTÇE ENCÜMENİ ADINA MEHMET DAİM SÜALP (Siird) — Muhterem arkadaşlar, ortada iki rapor var, birisi teklifi reddediyor, birisi de kabul ediyor. Teklifi reddeden rapor Bütçe Encümeni raporu olup

müzakere edilmekte olan rapordur. Arkadaşlarımız diyorlar ki, «Bu, ret mahiyetindedir binaenaleyh bu görüşülmesin, Maliye Encümeninin raporu görüşülsün.» Esasen rapor üzerinde görüşmeler bitikten sonra istedikleri vâkı olursa, bu rapor reddedilirse onların müzakere edilmesini arzu ettikleri rapor görüşme mevzuu olacaktır. Kaldı ki, Bütçe Encümeni raporu henüz reddedilmiş değildir, üzerinde müzakere devam ediyor. Ve Tüzükte sarıh hüküm vardır, bir encümenin raporu konuşulurken encümen lüzum görürse raporunu, tekrar Heyeti Umumiyenin huzuruna getirmek, üzerinde tashihat yapmak üzere geri alır, bu, karara bağlı tutulmaz. Bir arkadaşımız diyor ki, bu teklif Heyeti Umumiyeye geldikten sonra ancak Meclisin kararı ile geri alınabilir. Bu, geri alınan bir teklif değildir. Teklifin geri alınması ancak teklifi yapanların arzuna vabestedir. Fakat encümen teklifi geri almamaktadır tadil etmek üzere istemektedir. Encümen raporu istedi mi, reye vaz'edilmez, verilir. Taamül de böyledir, Tüzükte de bu hususta madde vardır.

REİS — Müsaade buyurursanız bir noktayı tavzih edeyim. Şimdi, ilk defa önerge veren arkadaş, iki rapordan halen müzakere mevzuu olan raporun, müzakere edilmiyerek Maliye Encümeni raporunun müzakere edilmesini, yani bunlardan birinin tercih edilmesine dair takrir vermişlerdir. Bu takriri oya koyabilmemiz çin encümenlerin mütaaddit raporları mevcudolması icabeder. Elimizde Maliye ve Bütçe encümenlerinin raporu bulunuyor. Bunlardan birisinin tercihi isteniyor. Bu sırada Bütçe Encümeni kendi raporunu Heyeti Umumiyenin taamülüne uyarak geri istiyor. Şayet geri alma teklifi kabul edilmezse o zaman mevcudolan iki rapordan, arkadaşımızın teklifi veçhile, Maliye Encümeni raporunun müzakereye esas tutulmasını yine oyunuzda arz edeceğim. Bu suretle usul ve muamele tekemmül etmiş olacaktır.

Buyurun efendim, usul hakkında.

HALÜK ŞAMAN (Bursa) — Efendim, komisyon raporunu geri istediği takdirde reye konulması mecburiyeti bahis mevzuu değildir. Doğrudan doğruya kendisine verilmesi lâzımgelir. Usul hükümleri bu yoldadır.

REİS — 68 nci maddenin son fıkrası, lâ-yiha ve teklifler ruznameye alınmışlarsa geri alınmaları için Heyeti Umumiyenin karar vermesi lâzımdır, demektedir. Bu fıkraya uyarak geri alma teklifini yüksek oyunza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Geri alma teklifi kabul edilmemiştir.

Maliye Encümeni raporunun takdimen görüşülmesi hususunda iki arkadaşımızın teklifi vardır. Birisi Yakup Karabulut, birisi de Afyon Mebusu Kemal Özçoban'ındır. Okutuyorum.

Yüksek Reisliğe

Şifahen bildirdiğim sebeplere mebni Bütçe Encümeni raporunun reddiyle Maliye Encümeni raporunun esas itihaz edilmesini saygı ile arz ve teklif ederim.

Afyon Mebusu
K. Özçoban

Yüksek Reisliğe

Rize Mebusları İzzet Akçal ve Muzaffer Onal'ın, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa bir ek ve bir muvakkat madde eklenmesine dair kanun tekliflerinin Bütçe Encümeni mazbatasını muhteviyatını hakkaniyet ve içtimai adalet prensipleriyle kabili telif görmediğimi şifahen arz etmiştim. Lâyiha üzerindeki konuşmanın Maliye Encümeni mazbatasına hasredilmesini arz ve teklif ederim.

İçel Mebusu
Yakup Karabulut

REİS — Müzakerelerin Maliye Encümeni raporu üzerinde yapılması hususundaki teklifleri oyunza arz ediyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Maliye Encümeni raporunun müzakereye esas tutulması kabul edilmiştir.

Maliye Encümeni raporunun heyeti umumiyesi üzerinde söz isteyen var mı? Yok.. Maddelere geçilmesini reyinize arz ediyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa bir madde ilâvesine dair Kanun

MADDE 1. — 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa aşağıdaki madde eklenmiştir :

EK MADDE — Mütেকait iken ölenlerin ailelerine; cenaze masraflarını karşılamak üzere Sandıkça bir defaya mahsus olmak üzere tekaüt maaşlarının bir aylığı nispetinde yardım yapılır.

Şu kadar ki; yapılacak olan bu yardımın miktarı, en az aylık alan memurlara verilen yardım miktarından aşağı olamaz.

Bu yardım, mütেকaidin sağlığında verdiği beyanname gösterdiği kimseye, eğer beyanname vermemişse ailesine verilir.

Maaşları dairelerince ödenmekte olan mütেকaitlerin vefatları halinde aidolduğu dairelere yukarıki fıkrâ hükmü tatbik olunur.

REİS — Efendim, bir teklif var.

ASIM EREN (Niğde) — Söz istiyorum.

REİS — Buyurun.

ASIM EREN (Niğde) — Muhterem arkadaşlar; mevzuu müzakere meseleyi bir emekli subay olduğum için müdafaa etmek mecburiyetindeyim. Esasen Sayın Maliye Vekilinin iki celse evvel burada cenebi parlâmentolarında, maliye müfettişleri ile yaptırdığı tahkikat ve tesbit ettikleri netice ne kadar doğru ise ve Bütçe Encümeni Sözcüsünün burada bu işin portesinin on milyona balığ olduğu hakkındaki mütalâası da şüphesiz ne kadar hakikatse, istisna kaideyi bozmaz deyince ve memleketimizin sosyal yardımları kendi bünyesinde kurmak hususundaki istidadı henüz münkeşif bir devreye girmediğine göre bugün bu işin emekliler lehinde halledilmesi şüphesiz ki kanun, insaniyet ve sosyal hayat icapları bakımından da bir zarurettir. Bu bakımdan Maliye Encümeninin gerekçesini ve kanun teklifini kabul şeklini hürmetle selâmlar ve tebrik ederim. Ancak bizzarure ona karşı menfi mütalâa serd edenlerin bu menfi mütalâalarının mesnetlerinin ne derecede sağlam ve çürük olduğunu belirtmek de Maliye Encümeninin gerekçesini ve getirdiği kanun teklifini desteklemek bakımından bir lüzum olduğuna kaaniim.

Muhterem arkadaşlarım; bir defa bendenizin getirdiğim mesele, Maliye Encümeninin teklif etmiş olduğu metnin içinden bir ibarenin tayyedilmesi suretiyle Bütçe Encümeninin esbabı mu'eibesinin kökünden bertaraf edilmesini temin etmek arzusunudur. Bendeniz, Maliye Encümeninin teklif ettiği ek maddede ikinci satırda, «cenaze masraflarını karşılamak üzere» den ibaret dört kelimenin tayyini teklif eden bir takrirle bu en-

cümenin mütalâasını desteklemek için huzurunuza geldim. Bu dört kelime çıkarılırsa netice ne olur? Netice; bu kanun için menfi mütalâa izah eden encümen tarafından ileri sürülen defî sebepleri çürütülmüş olur. Bunu izah edeyim : Bir defa «memur ve hizmetlilerin statüsü sarsılır» diyorlar. Halbuki bu mevzu bu statülere temas etmez. Bir de emsal teşkil etme korkusu ileri sürülmüştür. Bu da vârit değildir ve vâridolmamıştır. (Soldan : Madde üzerinde konuş sesleri) Madde üzerinde konuşuyorum; ek maddeden bahsediyorum. Dört kelimenin tayyini istiyorum.

Muhterem arkadaşlarım; memur ve hizmetliler emsal gösterilmek suretiyle emeklilere de çocuk zammı ve sair yardımlar vermek yolunda bir kıyas teşkil eder, mülâhazasıyla gelen Bütçe Encümeninin bu defî için bu dört kelimenin madde metninden çıkarılması ile neticede memur ve hizmetlilerin statüsünün bu suretle emeklilere teşmilinin mevzu bahis edilemeyeceği kanaatinin hasıl olacağı zehabını taşıyorum. Yani bendeniz Bütçe Encümeninin menfi hükmünü, Maliye Encümeninin maddesindeki bu dört kelimenin çıkarılması ile defedeceğimiz kanaatindeyim. Bundan başka Emekli Sandığından yine mevkî tatbikte olan maddesine göre hizmetlilerin iştirakçi durumda olduğu keyfiyeti de bir karşı faktör olarak ileri sürülmüştür. İştirakçilerin sıfatı ne olursa olsun bunların iyiliğine bir defa olsun böyle bir kanun metninin kabul edilmesine ise statü bittabi mâni değildir. Bir de Bütçe Encümeninin menfi hükmü karşısında Maliye Encümenini şu suretle desteklemek mümkündür. Memleketimizde sosyal dernekler ve saireler henüz lüzumu derecesinde inkişaf etmemiştir. Bunun bir sebebi emeklilerin malî acizleridir. İkinci sebebi sosyal teşekküller kurmak istidadının henüz kemaliyle inkişaf edecek bir dereceye varmamış bulunmasıdır. Binaenaleyh hiç olmazsa bu muvakkat devreye munhasır olmak üzere Maliye Encümeni maddesinin kabul edilmesi ve oradan arz ettiğim dört kelimenin çıkarılması suretiyle Bütçe Encümeninin bütün menfi mütalâalarının bir kalemde çürütülmesi mümkündür. Bu sebeple bunun kabulünü bilhassa istirham edeceğim efendim.

REİS — Servet Sezgin.

SERVET SEZGİN (Çanakkale) — Muhterem arkadaşlarım, bu ek maddenin ikinci fıkrasında

bir vuzuhsuzluk vardır. Bunun tashih edilmesi lâzımgeldiği kanaatindeyim. Şöyle ki; ek madde «Mütekaif iken ölenlerin ailelerine; cenaze masraflarını karşılamak üzere Sandıkça ölen zatın bir defaya mahsus olmak üzere tekaüt maaşlarının bir aylığı nispetinde yardım yapılır» diyor. Şimdi, bir aylık tutarında yardım yapılır denedikten sonra ikinci fıkrasında: «Şu kadar ki; yapılacak olan bu yardımın miktarı, en az aylık alan memurlara verilen yardımın miktarından aşağı olamaz.» deniyor.

Biliyoruz ki hastanede ölen bir memur ailesine hem ölüm yardımı yapılmakta ve hem de cenaze masrafları ödenmektedir. Şimdi burada kastedilen ölüm yardımı mıdır, yoksa cenaze masrafı mıdır? Bunu tavzih etmek icabeder. Onun için «en az aylık alan memurlara verilen yardım» ibaresinde yardımdan evvel bir «ölüm» kelimesinin konması lâzımdır. Bu suretle vâzih hale getirilmesi iktiza eder. Aksi halde müphem kalacak, tatbikatta yanlışlıklara meydan verecektir. Bu bakımdan «ölüm» kelimesinin ilâvesinde fayda vardır, kanaatindeyim.

REİS — Mehmet Daim Süalp.

MEHMET DAIM SÜALP (Siird) — Muhterem arkadaşlarım; bundan evvelki konuşmalarında bunun bugünkü portesinin 10 milyon lira olduğunu arz etmiştim. Fakat emekliler zamanla artacağına göre bu miktarın da mütenasiben artacağını göz önünde bulundurmak lâzımdır. Eğer teklif sahibi arkadaşlarımız biraz da Emekli Sandığının durumunu düşünmeyi arzu ederlerse bendeniz şöyle bir teklifte bulunacağım. Yardıma muhtaç olan emeklilere bu ölüm tazminatı ve yahut ne nam altında söylenirse söylensin bu yardım yapılsın. Fakat meselâ bugün içimizde 200 - 300 e yakın emekli vardır. Ve her hangi bir mebus vefat ettiği takdirde ölüm tazminatı almaktadır. Binaenaleyh başka nam altında ölüm tazminatı alanlar veyahut muhtaç olmayanlar bu yardımdan mahrum edilirse bendeniz çok yerinde ve isabetli bir hareket olur. Onun için başka namlar altında bu yardımdan müstefit olanların bundan istifade ettirilmemesi hususunda maddeye dercedilmesini teklif edemeyim.

REİS — Encümen.

MALİYE ENCÜMENİ REİSİ KENAN YILMAZ (Bursa) — Muhterem arkadaşlar, emekli

iken vefat etmiş olanlara verilecek olan ölüm yardımının en az aylık alan memurlara verilen yardımın miktarından aşağı olamaz kaydını, Encümenimiz ariz ve amik tetkik ederek kabul etmiştir. Her hangi bir memur vefat ettiği takdirde ailesine her ne kadar cenaze masrafları diye bir şey veriliyorsa da ayrıca iki maaş nispetinde bir para verilmektedir. Encümenimizin kasdı bu nam altında verilen paralardır.

Bir de memurlara, hastanede vefat halinde cenaze masrafı namiyle bir şey verilmektedir ki, encümenimizin kasdı bu değildir.

Memurlara verilmiş olan iki maaştan aşağı olamaz kaydını bu maksatla konulduğunu tavzihan ve encümen namına arz ediyorum.

REİS — Encümeniden bir sual soruluyor.

ABDÜLKADİR ERYURT (Erzurum) — Efendim, birinci fıkrada deniyor ki, «bir maaş nispetinde verilir». İkinci fıkrada ise iki maaşa çıkarılıyor. Bunu nasıl telif ediyorsunuz?

MALİYE ENCÜMENİ REİSİ KENAN YILMAZ (Bursa) — Şayet emeklinin almakta olduğu maaşın miktarı, cüzi olması hasebiyle en az maaş alan memurun aldığı maaşın miktarının iki mislinden aşağı düşer ise bunu önlemek maksadiyle, emekli iken vefat eden kimsenin ailesine verilecek paranın miktarı da en az maaş alan memura verilen iki maaş miktarından aşağı olamaz hükmünü koymayı yerinde bulduk. Emekli maaşı, en az maaş alan memurun maaşından fazla ise bu kaydın tatbiki mevzuubahsolamaz.

REİS — İzzet Akçal.

İZZET AKÇAL (Rize) — Aziz arkadaşlarım, teklifimi Maliye Komisyonu şümullendirmiştir.

Benim teklifim, mütekaat iken ölenlerin ailelerine cenaze masrafını karşılamak üzere Sandıkça bir defaya mahsus olmak üzere tekaüt maaşlarının bir aylığı nisbetinde yardım yapılır. Bu yardım mütekaaidinin sağlığında beyannamesinde gösterdiği ailesi efradına verilir hükmünü taşımaktadır.

Maliye Komisyonu, «şu kadar ki, yapılacak olan bu yardımın miktarı en az aylık alan memurlara verilen yardımın miktarından aşağı olamaz» kaydını ilâve etmiş bulunmaktadır. Teklifimin şümullendirilmesi hususunda teklif sahibi olarak asla ısrarım yoktur. Çünkü emeklilerimizin durumu Hükümetçe tetkik edilmektedir. Ve öyle zannediyorum ki, bana verilen habere göre,

en kısa bir zamanda vaziyetlerinin düzeltilmesi hususundaki lâyiha Büyük Meclise takdim edilmek üzere imiş. Bu itibarla, o lâyiha Meclise intikal ettikten sonra haliyle komisyonlarda ve Heyeti Celilede mütalâa edilecek ve Devlete senelere hizmet etmiş olan bu şahısların durumları en güzel şeklini alacaktır. Yani iki ay sonra tatbika girecek olan bir kanunla vaziyetleri genişliğine mütalâa edilecektir.

Bütçe Komisyonu Sözcüsü arkadaşım, yardıma muhtacolanlara yardım yapılsın, yardıma muhtacolmıyanlara yardım yapılmasın, emekliler içinde öyleleri vardır ki, cenaze parasına muhtaç değildir, demektedirler. Bunun adalet neresindedir? Bir arkadaşımın izah ettiği gibi mebus ölüyor, bir senelik tazminatını ailesine veriyoruz, emekli ölüyor, cenaze masrafı vermeyeceğiz. Olmaz böyle şey.

Yine bir arkadaşım, konuşmasında, memurlara cenaze masrafı namiyle bir masraf tanımlıyoruz, diyor. Memurlara ölüm tazminatı verilir. Cenaze masrafı ise, resmen dairesi tarafından tedaviye gönderildiği takdirde ölürse cenaze masrafı veriliyor. Vazifesi başında birden ölmüş, evinde tedavi edilirken ölmüş ise, hakikaten cenaze masrafı verilmiyor. Bunda adalet yoktur. Ben, bu boşluğu doldurmak için, bir kanun teklifi getirmiş bulunuyorum. Bu kanun teklifi, Büyük Millet Meclisi Riyasetine verilmiş, ve Riyaset de Maliye Encümenine havale etmiş, encümenide görüşülmüş, teklif kabul edilmiş, Bütçe Komisyonuna havale edilmiştir. Bütçe Komisyonunda bu teklif aylardan beri durmaktadır. Benim bulunmadığım bir zamanda Bütçe Komisyonunda bu teklif reddedilmiştir. Ondan evvel verdiğim, yani numara itibariyle birinci teklifim hâlâ görüşülmemiştir. Personel Kanunu; bu lâyiha Büyük Millet Meclisinde ve Bütçe Encümenindedir. Bu mevzuun Personel Kanunu ile birlikte ve o kanunun içinde mütalâa edilmesi kaydıyla komisyon gündemden çıkarmıştır. Hakikaten Personel Kanunu içinde benim teklifim aynen yer almış bulunuyor. Kanun geldiği takdirde bu adaletsizlik de kendiliğinden ortadan kalkacaktır. Kanunlarda mutlaka müsavat ve adalet prensiplerini hâkim kılmak lâzımdır.

REİS — İzzet Bey, birinci maddeye geçmiş bulunuyoruz.

İZZET AKÇAL (Devamla) — Ben de birinci madde üzerinde konuşuyorum. Maksadım şudur ki; ben teklifimi genişletmek iddiasında değilim. **Yakın bir zamanda hükümetten bir lâyiha gelecektir.** O lâyiha üzerinde fikirlerimizi ve bugünkü hayat şartları muvacehesinde Devlete senelerce hizmet eden, cephe, vatanın şurasında burasında, mahrumiyet bölgelerinde namus ve şerefleriyle hizmet eden emeklilerin durumu o kanunun müzakeresi sırasında nazarı itibara alınacak ve elbette en iyi şekile burada varılmış olacaktır.

Mâruzatım bundan ibarettir.

REİS — Mehmet Daim Süalp.

MEHMET DAİM SÜALP (Siird) — Muhterem arkadaşlarım, verelim diye arkadaşlara ben de iltihak ediyorum, ama nereden verelim? Çok rica ederim, nereden verelim? Emekli Sandığı prim esasına müstenittir. Memurlardan kestiği aidat kadar aidatı ilâve eder ve çalıştığı seneler miktarınca verir. Kanunlarımız bu esas kabul etmiş ve bu esas dışında vâkı olan ilâveler ise emekliye sevk eden dairelerinin üzerine tahmil edilmiştir. Meselâ izah edeyim. Bir derecede iki sene hizmet görmiyen bir kimse emekliye sevk edilirse, eğer dairesi bunu emekliye sevk etmişse son derecesi üzerinden emekli maaşı verilmektedir. Fakat, Emekli Sandığı bu müesseselere «sen bunu iki sene çalıştırmadığın halde bu derece üzerinden emekliye svk ttin, o halde bu farkı sen vereceksin» diyor. Böylece müessesesine verdiriyor.

Hizmet ve yıpranma zamları vardır. İtibari hizmetler vardır. Bütün bu farkları Emekli Sandığı vermiyor. Çünkü, Emekli Sandığı hesabı kökünden sarsılır. Bunları müesseseler vermektedir.

Maliye Encümenindeki arkadaşlarıma çok rica ederim, bunu hiç olmazsa Emekli Sandığına yüklemiyelim. Hangi müessese emekliye sevk etmişse o müessese versin. Bunu teminen bir önerge veriyorum. Kabulünü rica ederim.

REİS — Servet Sezgin.

SERVET SEZGİN (Çanakkale) — Muhterem arkadaşlar; Maliye Encümeni Reisi arkadaşımızın, ek maddenin ikinci fıkrasında yapılacak olan yardımın ölüm yardımı olduğunu tazyih etmesi muvacehesinde ve bunların zabitlara geçmesi dolayısıyla tereddüdün ortadan kalkacağı aş-

kârdır. Ancak İzzet Akçal arkadaşımız; ben ek maddenin ikinci fıkrasını teklifimde yapmadım, Maliye Encümeni bunu genişletmiştir, buyurdular. Maliye Encümeni bu ikinci fıkrayı ilâve etmekle hakiki ihtiyacı imkân nispetinde karşılamaya çalışmış bulunmaktadır. Eğer bu ek maddenin ikinci fıkrası Maliye Encümenince buraya ilâve edilmemiş olsaydı 15 veya 25 lira asli maaşla emekliye sevk edilip de vefat eden bir emekli memurun ailesine, cenaze masrafı namı altında 60 - 70 liradan fazla bir para verilmesi imkânı olmayacaktı. Bu itibarla Maliye Encümeni ölen emekliye verilecek olan cenaze masrafının hiç olmazsa az çok cenazeyi kaldırmaya kifayet edecek bir miktar olmasını düşünmüş ve asgari bir had tâyin etmiştir.

Emekli Sandığının mükellefiyetinin artırılmış olacağını söyleyen Mehmet Daim Süalp arkadaşımızın bu yoldaki itirazları bizce yerinde bulunmamaktadır. Kendilerinin ilk konuşmalarında söyledikleri gibi bu, «cazip» bir teklif değil, hakiki ihtiyaçlara hattâ üzerinde söz söylemek icabetmiyen hakiki bir ihtiyaca cevap verecek bir tekliftir. Onun için bendeniz de daha fazla konuşmıyacağım.

Süalp Bey bunun portesinin 10 milyon lirayı bulacağını söylediler. Bu 10 milyondan neyi kastediyorlar? Acaba bir arkadaşımızın dediği gibi bu 10 milyonluk porte bütün emeklilerin bir yıl için, tamamının öleceği gözönünde tutularak, buna göre hesaplanmış bir rakam mıdır, yoksa bu portenin, her yıl ölmekte olan emeklilerimizin vasatı, yani bir yılda vasatı ölüm miktarı tahmin edilerek tesbit edilen bir miktar mıdır? Portenin hesaplanmasında esas olan nispet, vasatı bir senede vukua gelen ölüm nispetinin gözönünde tutulması lâzımdır.

Sonra bir teklif yaptılar, fakat okumadılar; müesseselerin veya kurumlarının vermesini teklif ettiklerini söylediler. Esasen Maliye Encümeni tarafından ilâve edilen son fıkrada vardır. O fıkrada «Maaşları dairelerince ödenmekte olan mütekahterlerin vefatları halinde ait olduğu dairelere yukarıki fıkra hükmü tatbik olunur.» demek suretiyle kanaatimizce dairelerinin bu ölüm yardımlarına iştirak edeceklerini ve bunların Emekli Sandığının ödemesi formülü değildir. katlanacaklarını az çok ifade etmektedir. Bu teknik bakımdan, alâkalı dairelerinin veyahut

Emekli Sandığının ödenmesi formülü değildir. Mutlaka ve behemehal asgari haddi tazammun eden ve bunu temine mâtuf olan ek madde ile ikinci fıkrasının kabul edilmesini istirham etmekteyim.

REİS — Burhanettin Onat.

BURHANETTİN ONAT (Antalya) — Muhterem arkadaşlar, eskiden onlara «tekaüt» derlerdi. Şimdi çok yerinde olarak «emekli» diyoruz. Kimisi daha çocuk denecek genç yaşında Çanakkale Harbine iştirak etmiş, Kafkas Harbinde bulunmuş, Kanal harekâtına iştirak etmiş, kimisi orduya mensubolmadığı halde yine çok genç yaşından itibaren Balkanlarda ta Basra vilâyetlerine kadar vazife görmüş, bugün elini eteğini çekmiş, köşesinde hayatının son günlerini yaşamaktadır. Bunlara bir ölüm yardımı mevzuubahistir arkadaşlar. Bir arkadaşımız diyor ki, bunu nereden vereceğiz?

Muhterem arkadaşlar, bir memur 25 yahut 30 sene vazife gördükten sonra emekliye sevk edilir diye bir hudut vardır. Bu hududu dolduran, bu hadde gelen memur emekliye sevk edilir. Ama emeklilikten sonra, şu kadar sene yaşayan memur ölecektir, diye bir hüküm var mıdır? Vereceğin iki aylık yardımı, Allah gecinden versin, nihayet denebilir ki, o memur emekli olarak iki ay daha yaşamıştır... İşte karşılığı.

Ve nihayet arkadaşlar vereceğiniz para, kendisinin en faal senelerinde alınteri dökecek kazandığı paradan üç beş kuruş keserek toplanmış bir paradır. Arkadaşlar; ölüm muhakkak ki, çok acıdır. Ailesinden evinden bir daha dönüp gelmemek üzere ayrılıp giden aile uvzu, titreyen başı, ağrıyan eli yahut felçten sürüklenen ayağı, görmiyen gözü ile hâlâ aileye destek olan bir yaşlı, emekli aile reisi ise ölümü anından itibaren onun mânevi acısına bir de maddî bir sıkıntı onu geçindiren nafakasından mühim bir kısmının ortadan kalkmasını mucibolur. Bir arkadaşım dedi ki; bir mezar 500 liradır. Eline 150, 200 lira geçen, kut lâyemut bir emeklinin vefatıyla aile bünyesinde açılacak, bırakın mânevisini, maddî sıkıntıyı hesaba katın arkadaşlar. Bu çok yerinde ve âdilâne ve çok insani bir tekliftir. Ve hattâ bir arkadaşımın buyurduğu gibi bu-

nun üzerinde artık fazla münakaşa etmeden bunu kabul etmek yerinde olur.

REİS — Encümen.

MALİYE ENCÜMENİ REİSİ KENAN YILMAZ (Bursa) — Muhterem arkadaşlar; ben bir iki noktayı tavzih için huzuruza gelmiş bulunuyorum; emeklilere verilecek olan ölüm tazminatı miktarının 10 000 000 lirayı bulacağı Mehmet Daim Süalp arkadaşımız tarafından beyan buyuruldu. Bu, bütün emeklilerin ölümü halinde verilecek olan miktardır, yoksa bir senede verilecek olan miktar değildir. Encümenimizde, Emekli Sandığı mümessilinden aldığımız malûmata göre senede vefat eden emekli miktarı, 8 000 ile 1 000 kişiden ibarettir. Bunlara verilecek olan tazminata gelince bu, aldıkları maaş nispetinde verilecektir. Şu kadar ki, maaşları, Devlet memurlarına verilen en aşağı miktarın iki mislinden aşağı ise bu takdirde en aşağı miktarın iki misli kadar bir para verilecektir. Bu miktar ise takriben 350 liradan ibaret bulunuyor. Yani 40, 50, 100 lira maaş alan emeklilerin vefatı halinde bunlara verilecek olan miktar 350 liradan aşağı olmayacaktır. Bu itibarla teklif sahibi İzzet Akçal arkadaşımızın endişeleri vârit değildir. Encümenimiz bu eiheti ariz ve amik tetkik etti. Verilecek olan 40 veya 50 liranın bugünkü hayat şartları karşısında bir şey ifade etmeyeceği nazara alınarak bu şekilde bir tadil ile huzuruza gelmiş bulunuyoruz. Onun için encümenimizin teklifinin olduğu gibi kabulünü rica ediyoruz.

REİS — Hâdi Hüsman.

HÂDİ HÜSMAN (İstanbul) — Efendim, bendeniz şahsım namına konuşuyorum ve arkadaşlarımızın noktayı nazarlarına iştirak ediyorum. Yalnız bir noktayı Yüksek Heyetinize arz etmek isterim. Mehmet Daim Süalp arkadaşımız temas etti. Emekli Sandığı bir sigorta esasına dayanır. Prensibi basit olarak: % 5 memurdan alır, % 5 de alâkalı daireden alır ve faizi mürekkeple işletir. Muayyen bir devre sonunda - Bunlar tamamen aktüer hesaplarına dayanır. - kendisinin kabul ettiği prensibe göre emekli maaşı olarak iade eder. Mekanizma budur. Bundan dolayıdır ki, kanunen kendisine tahmil edilecek bütün masrafı kendisine ayrılmış olan sermayeden dgeil, aidolan daireden alır. Bir daire diyor ki, polis müdürü-

nün bir senelik çalışması iki seneye tekabül eder. O halde bir sene bana aidat veriyor. Bunu iki sene olarak kabul etmemi istiyorsanız bunun karşılığını vâzın kanun olarak bunu dairesinden alın, bana verin, diyor.

Hattâ bu sandığın kullandığı bir kalem, bir sayfa kâğıt, memurunun içtiği bir bardak su dahi garameten taksim edilerek dairelerinden tahsil edilir. Yani sermayesinden ödemez. Bunlar tamamen aktüer hesaplara müstenittir. Her kuruluşunu bu şekilde sarf eder, faaliyeti bu şekilde cereyan eder. Binaenaleyh bir külfeti kanunla ona yüklerken yine kanunla onun karşılığını göstermek iktiza eder. Karşılıksız bir külfet tahmil etmek doğru değildir.

Müsaade ederseniz bunun emsali mevcuttur. Diğer arz ettiğim husus gibi, Emekli Sandığı ödemez. Öder fakat dairesine fatura eder. Çünkü kendisinin kabul ettiği miktarın dışında başka tediyeler yapmaya durumu müsait değildir. Onun için; bunu, müsaade buyurursanız ya fatura etsin veya dairesi ödesin. Bunu kabul ederseniz Maliye Encümeni maddeyi böyle düzeltir. Bunun dışında bir şey kabul edilirse Emekli Sandığının mekanizmasını rahnedar etmiş oluruz.

Bunun için huzurunuzu işgal etmiş bulunuyorum.

REİS — Encümen.

MALİYE ENCÜMENİ REİSİ KENAN YILMAZ (Bursa) — Muhterem arkadaşlar, Mehmet Daim Süalp'in teklifi esas itibariyle yerindedir. Eğer Heyeti Umumiye bu teklifi kabul buyurmak isterse encümeniniz de buna iştirak eder. Fakat Heyeti Umumiyenin temayülünü anlamadan bu hususta katı bir söz söylemeyi yerinde bulmuyorum. Teklif bir kere tetkik buyurulsun, yahut Heyeti Umumiyenin reyine arz edilsin. Nazarı dikkate almır ve encümeninize havale edilirse encümenimizde müzakere ederiz.

REİS — Bir usul meselesini müsaadenizle arz edeyim: Demin de mevzuubahs oldu; encümen

hangi ahvalde geri alabilir ve reysiz verilebilir, hangi ahvalde reysiz verilemez 68 nci maddeye göre bir teklif ve lâyiha ruznameye girdikten sonra Heyeti Umumiye kararı olmadan geriverilemez, ancak 109 ncu maddeye göre birtakım tasahihata yapılmak için encümen geri isteyebilir.

Tadilnamelere gelince : Bu tamamen hususi hükümlere tâbi olup, verilmiş olan tadilnameyi encümen isterse Heyeti Umumiyenin bu hususta reyine lüzum kalmadan, encümene verilmesi 118 nci madde hükmüne mecburidir.

MUHLİS ERDENER (İstanbul) — Tadilname ile birlikte maddeyi geri alır.

REİS — Efendim, Mehmet Daim Süalp'in tadil teklifiyle birlikte maddeyi geri vereceğiz.

Şimdi verilen ve encümence kendisine havalesi istenen tadil teklifini okuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

Şifahen arz ettiğim sebeplere binaen teklif edilen yardımın emeklilerin mensub oldukları kurumlar tarafından ödenmesini ve metnin ona göre hazırlanmak üzere teklifin komisyona havalesini teklif ederim.

Süird Mebusu
M. Daim Süalp

REİS — Tetkik edilmek üzere encümence istenen karar budur. Madde ile birlikte encümence verilmiştir.

MUHLİS ERDENER (İstanbul) — Tetkik değildir.

REİS — Bu tadilnameye göre hazırlanmak üzere madde encümence verilmiştir. Diğer maddeleri de bu tadil edilecek madde ile birlikte encümence yapılacak tetkika intizaren talik edeceğiz efendim.

Ekseriyet nı sabı kalmadığımdan 12.XII.1958 Cuma günü saat 15 te toplanılmak üzere İnıkada nihayet veriyorum efendim.

Kapanma saati : 17,20

TASHİHLER

Yedinci İnikat zaptında aşağıdaki tashihler yapılacaktır :

Sahife	Sütun	Satır	Yanlış	Doğru
433	1	14	nazara alınmamakta ama	nazara alınmamıştır. Ama
433	2	24	uyulacak	uyulabilecek
436	2	2	vâridolması	vâridolmaması
437	1	20-21	sahiplerinin üstünde	sahiplerinin tekliflerinin üstünde
442	1	41-42	birçok hâkim cumhuriyet müddeiumumisinin	birçok hâkim veya bir cumhuriyet müddeiumumisinin
442	2	25	cemiyetin kaidelerini	cemiyetin kaderini
443	1	28	16 hâkimleri	16 hâkimi

Devre : XI
İçtima : 1

S. SAYISI : 168

Rize Mebusları İzzet Akçal ve Muzaffer Önal'ın, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa bir ek ve bir muvakkat madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (2/9)

21 . II . 1957

Yüksek Reisliğe

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa ek bir madde ile muvakkat bir madde eklenmesine dair olan kanun teklifimiz, esbabı mucibesıyla birlikte ilişik olarak sunulmuştur.

Gereken muamelenin ifasını saygılarımızla rica ederiz.

Rize Mebusu
I. Akçal

Rize
Muzaffer Önal

ESBABI MUCİBE

Uzun bir müddet Devlet hizmetinde bulunduktan sonra emekliye ayrılan mütekaatlerin hini vefatlarında, cenaze masrafları ailelerine bir yük teşkil etmektedir. Memur iken ölenlerin ailelerine yardım esası mevzuatımızda yer almış iken mütekaat iken ölenlerin ailelerinin böyle bir yardımdan mahrum kalmaları içtimai adaletle kabili telif değildir. Filhakika mütekaat iken ölenlerin aileleri bir taraftan ölümün husule getirdiği elemle muztarip iken diğer taraftan ölümlerini defnetmek için zaruri masrafları karşılamak üzere muhtelif çarelere başvurmaları ve bu hususta Devletin ve Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığının yardımından mahrum kalmaları teeviz olunamaz.

Mütekaat ailelerinin bu yüzden doğacak sıkıntılarını ve adaletsizliği gidermek maksadiyle aşağıda yazılı teklifimiz sunulmuştur.

Maliye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Maliye Encümeni
Esas No. 2/9
Karar No. 7

30 . I . 1958

Yüksek Reisliğe

Halen mer'î kanun hükümlerine göre, emekliye ayrılanların hini vefatında, cenaze masrafını karşılamak üzere, ailelerine bir yardım yapılmamaktadır. Memur iken vefat edenlerin ailelerine bu namla bir yardım yapılması mevzuatımızda yer almış olmasına mukabil hayatının büyük ve verimli bir kısmını Devlet hizmetine hasrû tahsis etmiş olan emeklilerden bu atıfetin esirgenmesi hakkaniyet esaslarına uygun düşmeyeceğinden bahsile 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa ek bir madde ile muvakkat bir madde eklenmesine dair Rize Mebusu İzzet Akçal ve Muzaffer Önal tarafından Büyük Millet Meclisi Riyasetine verilip encümenimize havale olunan kanun teklifi ilgili Hükümet temsilcilerinin de hazır bulunduğu içtimada tetkik ve müzakere olundu :

Filhakika memur iken vefat edenlerin ailelerine yapılmakta olan iki maaş nispetindeki yardımdan hayatının uzun bir devresini Devlet hizmetine tahsis etmiş olan ve Emekli Sandığı sermayesinin tekevvününe memurlar kadar nakden iştirak eylemiş bulunan emeklilerin ailelerini bu yardım ve atıfetin dışında bırakmak hakkaniyete ve içtimai adalet esaslarına da aykırı görülerek vâkı teklif esas itibariyle kabul edilmiştir.

Bundan başka çok maaşlı emeklilerin aile-

lerine verilecek paranın bugünkü şartlar içinde cenaze masrafını karşılamayacağı düşünülerek en az maaşlı memurun ailesine verilen iki maaş nispetindeki yardımdan aşağı olmamak kaydının teklife ilâvesi kabul edilmiştir.

Muvakkat madde olmak üzere yapılan teklifin de daimî bir hüküm mahiyetinde olduğu nazara alınarak birinci madde sonuna bir fıkraya halinde eklenmesi uygun görülmüştür.

Havalesi gereğince öncelik ve ivedilikle görüşülmesi temennisiyle Bütçe Encümenine tevdi edilmek üzere Yüksek Reisliğe saygıyla sunulur.

Maliye Encümeni Reisi	Mazbata Muharriri
Bursa	Diyarbakır
<i>K. Yılmaz</i>	<i>M. H. Ünal</i>
Kâtip	Amasya
Manisa	H. Koray
<i>S. Akdağ</i>	(İmzada bulunamadı)
Ankara	Ankara
<i>M. A. Ceritoğlu</i>	<i>İ. S. Omay</i>
Artvin	Çorum
<i>H. Çeltikçioğlu</i>	<i>C. Köstekçi</i>
Kars	Kırklareli
<i>O. Yeltekin</i>	<i>M. A. Ceylân</i>
Kocaeli	Samsun
<i>D. Erol</i>	<i>A. Saraçoğlu</i>

**RİZE MEBUSLARI İZZET AKÇAL VE
MUZAFFER ÖNAL'IN TEKLİFİ**

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa ek bir madde ile muvakkat bir madde eklenmesine dair kanun teklifi

MADDE 1. — 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa aşağıdaki ek madde ilâve edilmiştir :

EK MADDE — Mütেকait iken ölenlerin ailelerine; cenaze masraflarını karşılamak üzere Sandıkça bir defaya mahsus olmak üzere tekaüt maaşlarının bir aylığı nispetinde yardım yapılır :

Bu yardım mütেকaidin sağlığında verdiği beyannamede gösterdiği kimseye eğer beyanname vermemişse ailesine verilir.

MADDE 2. — Aynı kanuna aşağıda yazılı muvakkat 104 ncü madde eklenmiştir :

MUVAKKAT MADDE 104. — Maaşları dairelerince ödenmekte olan mütেকaitlerin vefatlarında da yukarıdaki ek madde hükmü aidolduğu dairelerce tatbik olunur.

MADDE 3. — Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'idir.

MADDE 4. — Bu kanunu icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

MALİYE ENCÜMENİNİN TADİLİ

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa bir madde ilâvesine dair Kanun

MADDE 1. — 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa aşağıdaki madde eklenmiştir :

EK MADDE — Mütেকait iken ölenlerin ailelerine; cenaze masraflarını karşılamak üzere Sandıkça bir defaya mahsus olmak üzere tekaüt maaşlarının bir aylığı nispetinde yardım yapılır.

Şu kadarki; yapılacak olan bu yardımın miktarı, en az aylık alan memurlara verilen yardımın miktarından aşağı olamaz.

Bu yardım, mütেকaidin sağlığında verdiği beyannamede gösterdiği kimseye, eğer beyanname vermemişse ailesine verilir.

Maaşları dairelerince ödenmekte olan mütেকaitlerin vefatları halinde aidolduğu dairelerce yukarıki fıkra hükmü tatbik olunur.

MADDE 2. — Teklifin 3 ncü maddesi 2 ncü madde olarak kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Teklifin 4 ncü maddesi 3 ncü madde olarak kabul edilmiştir.

Bütçe Encümeninin mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe Encümeni
Esas No. 2/9
Karar No. 79

25 . VI . 1958

Yüksek Reisliğe

Rize mebusları İzzet Akçal ve Muzaffer Önal'ın, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa bir ek ve bir muvakkat madde eklenmesine dair olan kanun teklifi Maliye Encümeni mazbatasıyla birlikte encümenimize havale edilmiş olmakla teklif sahiplerinden Rize Mebusu İzzet Akçal ile Maliye Vekâleti ve Emekli Sandığı mümessilleri hazır oldukları halde tetkik ve müzakere edildi.

Kanun teklifi, esbabı mucibesinde de arz ve izah edildiği üzere uzun müddet Devlet hizmetinde bulunduktan sonra emekliye ayrılan bilûmum memur ve hizmetlilerin hini vefatlarında cenaze masraflarının aileleri için bir malî külfet teşkil etmekte olduğu, memur iken vefat edenlerin ise ailelerine ölüm yardımı yapılmasının mevzuat icabından bulunduğu cihetle hayatlarının mühim bir kısmını Devlet hizmetlerine hasru tahsis etmiş olan emeklilerin vefatları halinde ailelerine cenaze masraflarını karşılamak üzere Sandıkça bir defaya mahsus olmak üzere tekaüt maaşlarının bir aylığı nispetinde yardım yapılmasını istihdaf etmektedir.

Mevzuatımıza göre maaşlı veya daimî ücretli memurlardan yalnız sağlık müesseselerinde Devletçe tedavisi yaptırılır, iken vefat edenler için cenaze masrafı ödenmesi kabul edilmiş bulunmaktadır. Bu hale göre sözü edilen memurlardan sağlık müesseseleri dışında vefat edenler için cenaze masrafı verilmesi bahis mevzuu olmadığı gibi, emekliliğe esas bir hizmette bulunduğu halde çeşitli barem kanunlarının şümulü dışında kalan hizmetlilerin ölümleri halinde de ailelerine böyle cenaze masrafı namıyla bir tediyede bulunulmamaktadır.

Memurlara ölümleri halinde ailelerine ölüm yardımı yapıldığı esbabı mucibesiyile emekli iken vefat edenlerin ailelerine de cenaze masrafı karşılığı bir yardım yapılması kabul edildiği takdirde memurlar için kabul edilmiş bulunan tedavi masrafı, çocuk zammı, doğum yardımı gi-

bi sair hakların da emeklilere teşmili taleplerine yol açacağı tabiidir.

Kaldı ki, 3656 sayılı Kanunun 19 ve 3659 sayılı Kanunun 10 ncu maddeleri şümulüne giren hizmetliler için fiilî hizmette buldukları zaman zarfında dahi bu zam ve yardımların hiçbirisi kabul edilmemiş bulunmaktadır. Halbuki bu hizmetliler Emekli Sandığına dâhil iştirakçi durumunda olduklarından bunlarda teklife göre fiilî hizmette buldukları zaman haiz olmadıkları bir kısım hakları emekli durumuna geçtikten sonra sahibolacaklardır. Bu mevzuun emeklilerin kendi aralarında kuracakları sosyal yardımlaşma dernekleri tarafından ele alınarak halli hususunda da encümenimizde cereyan eden müzakerelerde fikirler dermeyan edilmiştir.

Yukarda arz olunan mütalâat muvacehesinde memur ve hizmetliler statülerini zedeliyen hükmü ihtiva eden kanun teklifinin encümeni mizce kabulüne imkân görülememiştir.

Mazbatamız Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis	Reis V.	Mazbata M.
Bahkesir	Bursa	Zonguldak
H. İmre	H. Köymen	S. Ataman
Afyon K.	Antalya	Artvin
M. A. Ülgen	K. Akmanlar	Y. Gümüşel
Bolu	Çankırı	Çorum
S. Bilir	F. Arkan	Y. Gürsel
Denizli	Diyarbakır	Edirne
M. Karasan	H. Turgut	M. Sarol
Erzurum		Gaziantep
Ş. Erker		E. Cenani
		İmzada bulunamadı
İstanbul	İzmir	Kırşehir
Muhafifim	D. Akbel	Muhafifim
N. N. Yücel		F. Yalçın
Kocaeli		Konya
C. Tüzün		M. Bağrıaçık
İmzada bulunamadı		

Manisa <i>S. Mihçanoğlu</i>	Nevşehir N. Önder	İnzada bulunamadı
Niğde <i>R. Gürsoy</i>	Rize <i>H. Agun</i>	Siird <i>B. Erden</i>
Tekirdağ <i>Z. Erataman</i>	Trabzon <i>İ. Şener</i>	Van Muhalfim <i>F. Melen</i>
Yozgad Muhalfim <i>T. Alpay</i>	Zonguldak <i>T. Öktem</i>	Zonguldak <i>H. Timur</i>

Bütçe Encümenince ret sebebi olarak gösterilen hususlar memurlar için tanınmış olan ve vefatları halinde ailelerine ödenen ölüm yardımının memur statüsü icabı olduğu, buna mümasil olarak emekli memurların vefatında ailelerine cenaze yardımı yapılmasının memur statüsünü emeklilik statüsü içinde temadi ettirmek mahiyetini taşıyacağı ve binnetice memurlar için kabul edilmiş bulunan tedavi masrafı, çocuk zammı ve doğum yardımı gibi sair hakların da emeklilere teşmili taleplerine yol

açacağı mülâhazasına dayanmaktadır. Bu mütalâaya aşağıdaki sebeplerle iştirak etmiyoruz.

1. Memurların ailelerine yapılan ölüm yardımının - tediye nereden yapılırsa yapılsın - esası ve mahiyeti itibariyle memuriyet statüsünü değil emeklilik statüsünü ilgilendirdiği haklı olarak beyan edilebilir. Filhakika memurun vefatı ile memuriyet hukuku zâil olur ve memuriyetin zevalinden sonra temin edilmiş olan haklar aynı anda meriyete girer.

2. Bu itibarla emeklilere aynı hakkın tanınması, emeklilik rejimi içinde ve emeklilik statüsü dâhilinde mütalâa edilen bir husus olduğundan memuriyet statüsünün emeklilikte devam ettirilmesi ve tedavi masrafı, çocuk zammı, doğum yardımı gibi hususların emeklilere teşmili neticesini vermesi bahis mevzuu olamaz.

3. Mesele kendi sahasında hak ve adalet icaplarına göre müzakere edilerek bir karara bağlanması lâzımgelir.

Rize
İ. Akçal

İzmir
B. Bilgin

